

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΣΧΟΛΗ - ΤΜΗΜΑ ΝΗΠΙΑΓΩΓΩΝ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
«ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ»
«ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ»

«Από την Κριτική Ανάλυση Λόγου στην ανάπτυξη
του Κριτικού Γραμματισμού:

Μία διδακτική πρόταση αξιοποίησης των κλασικών
παραμυθιών στο γλωσσικό μάθημα, σε μαθητές/τριες
της Α' τάξης δημοτικού.»

Παράρτημα

από τη Διπλωματική Εργασία
της Ευανθίας Καραγιαννάκη

Επιβλέπουσα καθηγήτρια: Αναστασία Στάμου

Φλώρινα, Ιούνιος 2016

Πίνακας περιεχομένων

1. Ερωτηματολόγιο γονέων	3
2. Ερωτηματολόγιο παιδιών	4
3. Φόρμα παρατήρησης διευθυντή	6
4. Συνέντευξη διευθυντή-Ερωτήματα	8
5. Ημερολόγιο δασκάλας-Διδασκαλία Εξοικείωσης.....	9
6. Ημερολόγιο δασκάλας-Κύρια Διδασκαλία	27
7. Φύλλα Εργασίας Κύριας Διδασκαλίας.....	46
ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 1	46
Ενδεικτικό παράδειγμα συμπληρωμένου ΦΕ1 από μαθήτρια.....	47
ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 2	48
Ενδεικτικό παράδειγμα συμπληρωμένου ΦΕ2 από μαθητή.....	50
ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 3	52
Ενδεικτικό παράδειγμα συμπληρωμένου ΦΕ3 από μαθήτρια.....	54
ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 4.....	56
Ενδεικτικό παράδειγμα συμπληρωμένου ΦΕ4 από μαθητή.....	58
8. Ομαδική εργασία από τη Διδασκαλία Εξοικείωσης (ενδεικτικό παράδειγμα).....	60
9. Ομαδική εργασία από την Κύρια Διδασκαλία (ενδεικτικό παράδειγμα)	62

1. Ερωτηματολόγιο γονέων¹

Όνοματεπώνυμο παιδιού:.....

Το αγαπημένο του κλασικό παραμύθι είναι:

.....
.....

Το αγαπημένο του σύγχρονο παραμύθι είναι:

.....
.....

Του αρέσει να διαβάζουμε και να ξαναδιαβάζουμε το παραμύθι:

.....
.....

Ως γονέας προτιμώ:

.....
.....
.....

¹ Δόθηκε στην αρχή του σχολικού έτους, στα πλαίσια Προγράμματος Φιλαναγνωσίας, αλλά αξιοποιήθηκε και στην παρούσα έρευνα.

2. Ερωτηματολόγιο παιδιών²

Όνομα:

→Κυκλώνω την απάντηση που με εκφράζει:

A. Τι μου άρεσε περισσότερο από αυτά που κάναμε;

1. Η ανάγνωση των παραμυθιών.
2. Οι συζητήσεις κατά την ανάγνωση των παραμυθιών.
3. Ότι μου δόθηκε η ευκαιρία να μιλήσω για τη ζωή μου (π.χ. οικογένεια, συμπεριφορά, σχέσεις, Θεός κ.ά.) ή για πράγματα που ξέρω (π.χ. η ιστορία του Κοντορεβιθούλη).
4. Ότι πήρα κάποια μηνύματα για τη ζωή μου (π.χ. υπακοή στη μαμά, ευγνωμοσύνη στον Θεό και σε όποιον μου κάνει καλό κ.ά.).
5. Ότι γνώρισα στα παραμύθια και άκουσα στις συζητήσεις διαφορετικές περιπτώσεις (π.χ. αλλού ο λύκος είναι καλός και αλλού κακός, αλλού η μητέρα δίνει συμβουλές και αλλού δεν δίνει, ότι άλλοι πατέρες δεν βοηθάνε πολύ στο σπίτι και άλλοι βοηθάνε κ.ά.).
6. Οι συγκρίσεις των παραμυθιών.
7. Τα φύλλα εργασίας.
Ποια φύλλα εργασίας;
- Ποια άσκηση;.....
8. Οι συζητήσεις και οι ασκήσεις για τους ήρωες (λίστα, δυνατοί και αδύναμοι).
9. Οι συζητήσεις και οι ασκήσεις για τις πράξεις των ηρώων (εσωτερικές, εξωτερικές, λεκτικές).
10. Οι συζητήσεις και οι ασκήσεις για το ποιος έκανε τι σε ποιον.
11. Οι συζητήσεις για το πώς παρουσιάζεται μια πράξη.
12. Το παιχνίδι ρόλων με την Κοκκινοσκουφίτσα και τον λύκο.
13. Η ομαδική εργασία με τις σκέψεις των ηρώων.
14. Το θεατράκι με τον καλόκαρδο λύκο.
15. Η δημιουργία του παραμυθιού μας σε ομάδες.
16. Η παρουσίαση του παραμυθιού μας.

B. Τι έμαθα από όλα αυτά;

1. Να προσέχω πιο πολύ όταν διαβάζω ένα παραμύθι.
2. Να βρίσκω πληροφορίες σε ένα κείμενο.
3. Να βρίσκω τα ρήματα που δείχνουν τις πράξεις.
4. Να βρίσκω τους ήρωες.
5. Να γράφω σε λίστα.

² Για την αποτίμηση της κύριας διδασκαλίας.

6. Να γράφω γρήγορα.
7. Να γράφω ορθογραφήμένα.
8. Να συμπληρώνω πινακάκια.
9. Να γράφω με συντομογραφίες.
10. Να γράφω παραμύθια.
11. Να ακούω πιο προσεκτικά.
12. Να συζητάω.
13. Να συγκρίνω.
14. Να σκέφτομαι πιο πολύ.
15. Να βρίσκω καινούριες ιδέες.
16. Να βγάζω συμπεράσματα.
17. Να συνεργάζομαι.
18. Να παίζω θέατρο.
19. Να βοηθάω.
20. Να δέχομαι βοήθεια.

Γ. Τι με δυσκόλεψε;

1. Η συμμετοχή μου στις συζητήσεις.
2. Ο εντοπισμός πληροφοριών στα κείμενα.
3. Κάποια άσκηση από τα φύλλα εργασίας. Ποια;
4. Τα θεατράκια.
5. Η δημιουργία του παραμυθιού μας.
6. Η παρουσίαση του παραμυθιού μας.
7. Η συνεργασία στις ομάδες.

Δ. Θα ήθελα να ξανακάνουμε κάτι παρόμοιο;

Ναι

Όχι

(Ερωτήματα για τη διευκόλυνση της συμπλήρωσης της τρίτης στήλης)

A) Διδακτική παρέμβαση

- 1) Ποιοι διδακτικοί στόχοι τέθηκαν; Σε ποιο βαθμό επιτεύχθηκαν;
- 2) Κατανόησαν οι μαθητές το στόχο της δραστηριότητας;
- 3) Τι διδακτικά μέσα χρησιμοποιήθηκαν; Ήταν αποτελεσματικά;
- 4) Συνέβη κάτι διασκεδαστικό ή ασυνήθιστο;

B) Οι μαθητές

- 5) Συμμετείχαν ενεργά οι μαθητές στις δραστηριότητες;
- 6) Σε ποιες δραστηριότητες έδειξαν μεγαλύτερο ενδιαφέρον;
- 7) Πού δυσκολεύτηκαν περισσότερο;
- 8) Πού δεν ανταποκρίθηκαν τόσο καλά;

Γ) Συνολική αποτίμηση

- 9) Τι νομίζω ότι έμαθαν πραγματικά οι μαθητές;
- 10) Τι πήγε καλά, τι όχι;

4. Συνέντευξη διευθυντή-Ερωτήματα

1. Ποιες διαφορές βρίσκεις σε σχέση με ένα συνηθισμένο μάθημα της Γλώσσας; Ποιες ομοιότητες;
2. Θεωρείς ότι ήταν αποτελεσματικός ο κύκλος των διδασκαλιών που παρακολούθησες; Αν ναι, σε ποια σημεία;
3. Τι θα υιοθετούσες από την όλη διαδικασία; Τι θα απέρριπτες;
4. Σε ποια σημεία πιστεύεις ότι έγιναν κριτικού τύπου προσεγγίσεις;
5. Σε ποια σημεία εντοπίζεις τη χρήση της λειτουργικής γραμματικής;
6. Τι πιστεύεις ότι έμαθαν τα παιδιά;
7. Παρατήρησες να αλλάζει ο ρόλος της δασκάλας και ο ρόλος των παιδιών σε σχέση με την παραδοσιακή τους εκδοχή;
8. Υπήρξαν δυσκολίες στην υλοποίηση του προγράμματος; Ποιες;
9. Θεωρείς πως ο κριτικός γραμματισμός μπορεί να υλοποιηθεί σε μια παραδοσιακού τύπου τάξη/ σχολικό πλαίσιο, όπως είναι το ελληνικό σχολείο;

Ημερολόγιο Εκπαιδευτικού

Διδασκαλία Εξοικείωσης

Σταχτοπούτα1

και

Σταχτοπούτα2

1^ο δίωρο: Αναγνωστική εμπειρία κειμενικού είδους παραμυθιού και κριτική προσέγγισή του, μέσα από τα αναλυτικά εργαλεία που χρησιμοποιήθηκαν για την κριτική ανάλυσή του

Συνοπτική Περιγραφή της Πορείας Διδασκαλίας

Τα παιδιά, γενικά, παρουσίασαν ενδιαφέρον, διότι τους ήταν ευχάριστο το άκουσμα ότι θα διαβάσαμε ένα παραμύθι. Η σχετική δραστηριότητα εντάχθηκε πολύ ομαλά, καθώς ακολούθησε το παραμύθι του Σαμπέρ με τη Συννεφένια, του σχολικού εγχειριδίου. Οπότε, εν συνεχεία, συμφωνήσαμε με τα παιδιά να διαβάσουμε κι εμείς ένα δικό μας παραμύθι, με μια πρωταγωνίστρια που αρχίζει από Σ, τη Σταχτοπούτα.

Κατά τη διάρκεια της ανάγνωσης, σημειώνονταν διακοπές, από τις απορίες των παιδιών (π.χ. «Τι είναι ιπότης;») ή από την ανάγκη τους να εκφράσουν τις προσωπικές τους εμπειρίες, που σχετίζονταν με το ανάγνωσμά μας (π.χ. «Κι εμένα η αδερφή μου με κοροϊδεύει...»). Ασφαλώς, παρεμβαλλόταν η επίδειξη των εικόνων, που εντυπωσίαζε τα παιδιά και προκαλούσε τα σχόλιά τους. Κατά τη διάρκεια της επίδειξης, υποβάλλονταν ερωτήσεις πρόβλεψης για τη συνέχεια της ιστορίας. Με την ολοκλήρωση της ανάγνωσης διατυπώθηκαν κάποια γενικής φύσεως ερωτήματα, για να αποκατασταθεί στη μνήμη η συνολική εξέλιξη, για τα παιδιά που τυχόν είχαν ελλείψεις.

Συνολικά, παρατηρήθηκε μία διαπλοκή παρεμβάσεων, ερωτήσεων και συζητήσεων, αντί να τηρηθεί μία οργανωμένη σειρά, γεγονός, όμως, που δεν υποβάθμισε τη διδασκαλία σε χαώδη διάλογο, αλλά, αντιθέτως, αναδείκνυε ενδιαφέροντα ζητήματα, προσωπικά και κοινωνικά, στα καίρια σημεία του κειμένου (π.χ. ανταγωνισμός μεταξύ αδερφών, συναισθήματα ζήλιας μέσα στην οικογένεια, σχέσεις γονέων-παιδιών, η αξία της υπομονής, η αρετή της καλοσύνης, η σχέση της εξωτερικής εμφάνισης με τον χαρακτήρα, η θέση της γυναίκας και του άντρα στην κοινωνία).

Απολογισμός

- Πέτυχα τους στόχους;

Οι στόχοι που είχαν τεθεί εκπληρώθηκαν, καθώς τα παιδιά ανταποκρίθηκαν στις απαιτήσεις της νέας προσέγγισης κι έδειξαν ενδιαφέρον, παρόλο που ήταν κάτι καινοτόμο γι' αυτά. Είναι αξιοσημείωτος ο επαναπροσδιορισμός της στάσης τους

απέναντι στο παραμύθι, καθώς, αρχικά, απέφευγαν να δίνουν συγκεκριμένες απαντήσεις που να στηρίζονται στον καταγεγραμμένο λόγο του παραγωγού. Η εστίαση στο κείμενο επιτεύχθηκε, αφενός, λόγω της επιμονής της εκπαιδευτικού μέσω κατάλληλων ερωτημάτων («Το λέει κάπου αυτό ή το φαντάστηκες;»), αφετέρου, μέσα από τη διερεύνηση των διαδικασιών-πράξεων, κατά την οποία πρακτικά γινόταν αναζήτηση ρημάτων.

- Τι διαφορετικό έγινε;

Η προσέγγισή μου μέσω των αναλυτικών εργαλείων που αξιοποίησα στην κριτική ανάλυση των παραμυθιών είχε ενδιαφέρουσα έκβαση, υπό το σκεπτικό ότι:

1. Αποκτήσαμε την τάση να προσέχουμε περισσότερο το κείμενο, αποφεύγοντας εικασίες και γενικολογίες. Με άλλα λόγια, οι απαντήσεις βασίζονταν σε συγκεκριμένα στοιχεία, που εντοπίζονταν.
2. Τα παιδιά φάνηκαν να απολαμβάνουν την κατάταξη των ηρώων σε δυνατούς και αδύναμους. Η διαδικασία αυτή τους κέντρισε το ενδιαφέρον και εξασφάλισε τη μεγαλύτερη συμμετοχή. Στο σημείο αυτό, ενώ στην αρχή έτειναν να βασίζονται τις απαντήσεις τους σε φανταστικά επιχειρήματα (π.χ. «Η Σταχτοπούτα είναι αδύναμη, γιατί μπορεί να της πονάει η κοιλιά της.»), στη συνέχεια, μέσα από τις κατάλληλες νύξεις, αντλούσαν τα επιχειρήματά τους μέσα από το κείμενο κι έδιναν εύστοχες απαντήσεις (π.χ. «Η Σταχτοπούτα είναι αδύναμη, γιατί όλο έκλαιγε/γιατί δεν απαντούσε, όταν την κορόιδευαν.»).
3. Διδάχθηκε, για πρώτη φορά, από μέρους μου, μέσω ενός παραμυθιού, το κειμενικό είδος της λίστας και, στο πεδίο της γραμματικής, τα ρήματα, με ευχάριστο και ανώδυνο τρόπο. Προκαλεί εντύπωση το γεγονός ότι σε μετέπειτα μάθημα της γλώσσας, όπου διδασκόταν το *ει* και τα ρήματα που τελειώνουν σε *-ει*, ένας μαθητής απάντησε ότι πρόκειται για ρήματα, καθώς το θυμόταν από τη Σταχτοπούτα.

- Παρουσιάστηκαν κάποια προβλήματα;

1. Μου φάνηκε ότι αν και έβγαιναν στην επιφάνεια αρκετά ενδιαφέροντα ζητήματα, εντούτοις από κάποια στιγμή και πέρα άρχισε να γίνεται μονότονο το μάθημα για τα μικρά παιδάκια. Προφανώς η παρατεταμένη συζήτηση δεν προσφέρεται για τέτοιες ηλικίες. Μάλλον, θα βοηθούσε κάποια εναλλαγή

δραστηριοτήτων. Για παράδειγμα, αυτό που σκέφτομαι για τις επόμενες φορές είναι πως, όταν εντοπίζουμε τους ήρωες, καλό θα ήταν να τους δίνω μια ευφάνταστη φωτοτυπία, για να τους καταγράφουν. Κάτι ανάλογο θα πρέπει, ίσως, να γίνεται και με τις πράξεις των ηρώων. Εξάλλου, τα παιδιά έχουν συνηθίσει να καταφεύγουν στο γράψιμο, μετά από συζήτηση κι αυτό τα ξεκουράζει, καθώς εναλλάσσονται οι δραστηριότητες. Καλό είναι, δηλαδή, να μην εγκαταλείψουμε τα στοιχεία της σχολικής μας ρουτίνας που φαίνονται να ευδοκιμούν. Υπό αυτό το σκεπτικό, ενέταξα ως ορθογραφία και αντιγραφή τους βασικούς ήρωες που εντοπίσαμε, διότι, διαφορετικά, θα φάνταζε μεγάλη η απόκλιση από την προηγούμενη συνολική εμπειρία του μαθήματος της γλώσσας και δεν θα ήθελα να νιώσουν ότι δεν κάνουμε γλωσσικό μάθημα.

2. Η επέκταση στα ζητήματα της κλίμακας αιτιότητας θεώρησα ότι θα βάρυνε το κλίμα· εξάλλου, ελάχιστες τέτοιες περιπτώσεις ανακύπτουν στα παραμύθια της έρευνάς μας και όταν εντοπίζονται κάποιες είναι λεπτής υφής. Ιδιαίτερα, δε, στο εν λόγω παραμύθι δεν υφίστανται σχετικά ζητήματα. Άλλωστε, ο χρόνος, πλέον, που είχε απομείνει ήταν ελάχιστος. Γι' αυτό και τα σχόλια του συγγραφέα τα πέρασα μέσα από μερικά παραδείγματα· ούτως ή άλλως ήθελα να αποφύγω μία ακόμη ανάγνωση του κειμένου ή μέρους του, κάτι που είχε γίνει, ήδη, πολλές φορές.
3. Πρακτικά, αναδύθηκε το πρόβλημα των επανειλημμένων αναγνώσεων από μέρους μου, ώστε να εντοπίζουν οι μαθητές/τριες τα επιθυμητά στοιχεία. Αυτό το ζήτημα εμφανίστηκε πιο έντονα κατά την καταγραφή των πράξεων των ηρώων. Αν και η καταγραφή των ηρώων αναδύθηκε αυτόματα και ανώδυνα, η καταγραφή των πράξεων, εκτός του ότι απαιτούσε τις προαναφερθείσες επανειλημμένες αναγνώσεις, οδήγησε, στο τέλος, και στον περιορισμό της συμμετοχής. Τα παιδιά φάνηκε να κουράζονται και, γενικά, η συμμετοχή τους είχε φθίνουσα πορεία.

2^ο δίωρο: Δημιουργία παραμυθιού από παιδιά σε ομάδες

Συνοπτική περιγραφή της Πορείας Διδασκαλίας

Τα παιδιά ανέλαβαν την αποστολή να γίνουν συγγραφείς και εικονογράφοι της δικής τους Σταχτοπούτας.

Απολογισμός

- Πέτυχα τους στόχους;

Στόχος μου ήταν τα παιδιά να δουλέψουν ομαδικά και να καταμερίσουν την εργασία τους, ώστε να βγει ένα άρτιο σύνολο, μέσα από καλή συνεννόηση. Οι μισές ομάδες φάνηκαν να αντιλαμβάνονται το καθήκον τους και είχαν την απαιτούμενη συνεννόηση. Οι υπόλοιπες δεν έκαναν σωστό καταμερισμό ρόλων κι έτσι οι δουλειές τους ταυτίζονταν. Παρά τα παράπονα κάποιων και τις παρεμβάσεις μου, δεν υποχωρούσαν, αλλά επέμεναν να κάνουν τα ίδια με τους άλλους, π.χ. να ζωγραφίσουν το παλάτι. Είναι απαραίτητο, βέβαια, να επισημανθεί ότι υπολείπονταν σε σχετική εμπειρία, τόσο ομαδικής εργασίας, όσο και ανάληψης παρόμοιας αποστολής.

Μέσα στους στόχους ήταν και η αξιοποίηση της αναγνωστικής εμπειρίας, που είχε προηγηθεί. Ασφαλώς, τα παιδιά φάνηκε ότι βασίστηκαν κατά πολύ σε αυτά που άκουσαν, σε σημείο, όμως, που να παρουσιάσουν προσκόλληση και να μην εκφράσουν τη δική τους άποψη, η οποία είχε διατυπωθεί προφορικά από τρεις μαθητές κατά τη συζήτηση και είχε αποδοχή· συγκεκριμένα, από δύο μαθήτριες είχε αναφερθεί η επιθυμία της τιμωρίας των κακών χαρακτήρων, ενώ από ένα μαθητή είχε προταθεί μία εναλλακτική άποψη για το κλείσιμο του παραμυθιού, η οποία συνιστούσε μία τιμωρία, περιορισμένης έκτασης, των κακών ηρωίδων, ώστε να συνειδητοποιήσουν τα λάθη τους, γεγονός που θα έφερνε τη μετάνοιά τους, η οποία θα επέσυρε και τη συγχώρησή τους από την πλευρά της Σταχτοπούτας.

Με άλλα λόγια, ένας βασικός στόχος, που ήταν η εναλλακτική προσέγγιση του παραμυθιού, προσθέτοντας τη δική τους προσωπική πινελιά, δεν φάνηκε να καρποφορεί. Ασφαλώς, το θέμα αυτό θα φαινόταν πιο ξεκάθαρα, κατά την παρουσίαση (βλ. επόμενο δίωρο).

- Τι διαφορετικό έγινε;

Οι μαθητές/τριες της τάξης μου δεν είχαν προβεί σε παρόμοιο εγχείρημα, δηλαδή να δημιουργήσουν το δικό τους παραμύθι, με τις δικές τους ζωγραφιές και τα δικά τους γραφόμενα.

Επίσης, δεν ήταν εξοικειωμένοι με την ομαδική εργασία.

Επιπλέον, ενθάρρυνα για εναλλακτικές εκδοχές του παραμυθιού. Η παρότρυνσή μου είχε ανταπόκριση σε προφορικό επίπεδο, αλλά δεν εντοπίστηκε κάτι, κατά την επίβλεψή μου, στις δημιουργίες τους.

- Παρουσιάστηκαν κάποια προβλήματα;

Ένα σημαντικό πρόβλημα που παρουσιάστηκε ήταν ότι κάποιοι παρουσίασαν άρνηση, προφανώς, από ανασφάλεια γι' αυτήν την άγνωστη διαδικασία.. Ωστόσο, κάποιοι εκδήλωσαν ενθουσιασμό. Απέναντι σε αυτήν τη διχογνωμία, καταλυτική ήταν η παρέμβασή μου να ωθήσω με επιβαλλόμενο τρόπο την εφαρμογή της δραστηριότητας.

Πρόβλημα, ακόμη, παρουσιάστηκε στο ομαδικό πλαίσιο συνεργασίας, καθώς δεν υπήρχε ιδιαίτερη εξοικείωση σε ομαδική εργασία και επιπλέον επειδή σημειώθηκε η εγωιστική και πεισματική τάση να θέλουν διαφορετικά άτομα της ομάδας να κάνουν τα ίδια πράγματα, έτσι ώστε το βιβλίο που επρόκειτο να δημιουργηθεί να παρουσιάζει πολλά κενά και επικαλύψεις.

3^ο δίωρο: Παρουσίαση παραμυθιού

Συνοπτική περιγραφή πορείας διδασκαλίας

Τα παιδιά ανά ομάδες παρουσίασαν το βιβλίο που δημιούργησαν.

Απολογισμός

- Πέτυχα τους στόχους;

Ήταν ευτυχές το γεγονός ότι οι στόχοι, κατά βάση, εκπληρώθηκαν. Συγκεκριμένα, τα μικρά παιδιά, απέναντι σε μία πρωτόγνωρη γι' αυτά εμπειρία, ανταποκρίθηκαν, κάνοντας εύστοχες παρεμβάσεις και αξιοπρεπείς παρουσιάσεις, παρόλο που, τελικά, καταγράφηκε χαμηλό ποσοστό επιτυχίας, ως προς την κατάθεση άρθρων εργασιών (2 στις 6 ομάδες).

Ειδικότερα, κατά το στήσιμο της παρουσίασης, συνεννοούνταν για τη σειρά τους, καθώς κάποιοι βρίσκονταν σε σύγχυση και ξεκαθάριζαν την κατάσταση μέσα από τη στήριξη των συμμαθητών τους.

Κατά την έναρξη της παρουσίασης, όλα τα παιδιά, χωρίς χρονοτριβή, όταν ερχόταν η σειρά τους, πραγματοποιούσαν επίδειξη του έργου τους και ανάγνωση του κειμένου τους απέναντι στο κοινό της τάξης.

Οι θεατές-ακροατές φάνηκε να χαίρονται αναλαμβάνοντας τον ρόλο της κριτικής επιτροπής και τα σχόλιά τους ήταν πολύ εποικοδομητικά, εντοπίζοντας τα δυνατά και τα αδύναμα σημεία, ώστε στην τελευταία περίπτωση να προσφέρουν ιδέες για βελτίωση σε μια επόμενη προσπάθεια. Απέφυγα, στο σημείο αυτό, να βάλω τα παιδιά που είχαν παραλείψει να κάνουν μια ακόμη προσπάθεια βελτίωσης και αποκατάστασης του έργου τους, διότι σκέφτηκα ότι η συγκεκριμένη διδασκαλία, ως πρώτη εμπειρία για εξοικείωση, καλό θα ήταν να μην πιέσει από την αρχή να υψωθεί πολύ ο πήχης και έτσι, τελικά, προκύψει να προκαλέσει κούραση αντί ευχαρίστηση. Εξάλλου, οι μισοί μαθητές ήδη είχαν καταπιεστεί λόγω του τρόπου που ετέθη η αποστολή της συγγραφής.

- Τι διαφορετικό έγινε;

Το διαφορετικό στοιχείο έγκειται στο γεγονός της παρουσίας της ομαδικής δουλειάς των μικρών παιδιών, στοιχείο που δεν είχε καλλιεργηθεί πρωτύτερα. Θεωρώ ότι η έναρξη μίας τέτοιας διαδικασίας με αφορμή ένα παραμύθι ήταν η πιο κατάλληλη ευκαιρία.

- Παρουσιάστηκαν κάποια προβλήματα;

Το βασικό πρόβλημα που αναδείχθηκε σε αυτό το δίωρο ήταν η έλλειψη συνεργασίας και καλής συνεννόησης, που σημειώθηκε κατά το προηγούμενο δίωρο, στοιχείο που εντοπίστηκε από το κοινό, στις 4 ομάδες από τις 6 της τάξης μας. Το πρόβλημα αυτό είχε εντοπιστεί πρωτύτερα, όπως έχει ήδη προαναφερθεί, ωστόσο οι παροτρύνσεις για αλλαγή κατεύθυνσης της δράσης κάποιων μαθητών που δούλευαν με άστοχο τρόπο δεν καρποφόρησαν. Όταν, όμως, εκτέθηκαν στο κοινό, το οποίο διαμαρτυρόταν για τα προκλητικά λάθη (π.χ. ότι οι 3 στους 4 μαθητές μίας ομάδας είχαν ζωγραφίσει το παλάτι), τότε, προφανώς, συνειδητοποίησαν τη θέση τους. Φυσικά, δεν έλειψαν οι δικαιολογίες και η επιρρίψεις ευθυνών στους συμμαθητές τους.

4^ο δίωρο: Ανάγνωση παραμυθιού: Σταχτοπούτα2

Συνοπτική περιγραφή της πορείας διδασκαλίας

Η προβολή του παραμυθιού στον προτζέκτορα βοήθησε να ξεπεραστούν προηγούμενα προβλήματα που είχαν σημειωθεί, αν και στην προκειμένη περίπτωση δεν προβήκαμε στην αναλυτική επεξεργασία που είχαμε ακολουθήσει στη Σταχτοπούτα1. Αρκεστήκαμε στην ανάδειξη των ομοιοτήτων και διαφορών, στην εξέλιξη των ηρώων, κυρίως, της Σταχτοπούτας και σε ορισμένα ζητήματα της κλίμακας αιτιότητας και της αξιολόγησης.

Απολογισμός

- Πέτυχα τους στόχους μου;

Σε μεγάλο ποσοστό φάνηκε οι στόχοι να επιτυγχάνονται. Προπάντων, κατά τη συγκριτική προσέγγιση των δύο κειμένων, εξασφαλίστηκε η ζωντανή συμμετοχή των μαθητών/τριών, με εντυπωσιακό στοιχείο τον μαθητή μου, που συνήθως πλήττει κατά το μάθημα, να μου παρέχει, με πρωτόγνωρη ενεργοποίηση, εύστοχες απαντήσεις. Μολαταύτα, ως προς την κλίμακα αιτιότητας, τα μικρά παιδάκια παρουσίασαν δυσκολία και λίγοι κατανόησαν την οπτική που εισήγαγα.

- Τι διαφορετικό έγινε;

Αντί να διαβάζω το παραμύθι, όπως την άλλη φορά, κρατώντας το στο χέρι και να περιφέρομαι από ομάδα σε ομάδα, προέβην σε προβολή μέσω προτζέκτορα, γεγονός που είχε πολύ θετική επίδραση στην προσοχή και τη συγκέντρωση των παιδιών, καθώς και στην εξοικονόμηση του χρόνου μας. Έτσι, η συζήτησή μας εξελίχθηκε πιο ομαλά, χωρίς διακοπές και καθυστερήσεις.

Περαιτέρω, πρώτη φορά, διαβάσαμε στην τάξη το ίδιο παραμύθι σε διαφορετική εκδοχή. Αν και είχα την ανασφάλεια ότι θα εισέπραττα απροθυμία, μια και τα παιδιά εύκολα βαριούνται, ευτυχώς, δεν επαληθεύτηκα. Οι συγκρίσεις προέκυψαν πολλές, γεγονός που εξίταρε το μαθητικό κοινό και προκάλεσε τη συμμετοχή τους. Επιπλέον, το διαφορετικό τέλος έκανε εντύπωση, καθώς είχε σχέση με τη συγχωρητικότητα που είχε προτείνει μαθητής.

Επιπλέον, αυτή τη φορά, έχοντας την εμπειρία του πρώτου δίωρου, προνόησα, ώστε να μειώσω τις αυθόρμητες παρεμβάσεις των παιδιών, που οδηγούσαν σε πολλές διακοπές, αποφεύγοντας μία συνολική ανάγνωση, με ερωτήσεις που θα έπονταν, κατά την ολοκλήρωσή της. Αλλά προχωρώντας σταδιακά από σκηνή σε σκηνή ή αλλιώς από σελίδα σε σελίδα, έθετα ερωτήσεις σύγκρισης, για να γίνονται οι κατάλληλοι επιμέρους παραλληλισμοί, ώστε να μη συσσωρευθούν στο τέλος και αναγκάζομαι να επανέρχομαι, ανατρέχοντας σε προηγούμενες και επόμενες σελίδες, όπως την προηγούμενη φορά, που είχε παρουσιαστεί το πρόβλημα των επανειλημμένων αναγνώσεων. Με αυτόν τον τρόπο, αναδεικνύονταν, ανώδυνα, οι επιπλέον πράξεις των ηρώων. Αυτή η τεχνική ήταν πιο αποτελεσματική και δεν λειτούργησε διασπαστικά, όπως νόμιζα: τουναντίον, καθιστούσε τα παιδιά ικανά να χειρίζονται τις πληροφορίες αποτελεσματικότερα στα μικρά κομμάτια του κειμένου, που διαδέχονταν το ένα το άλλο. Ωστόσο, είναι εφικτή, στο πλαίσιο της συγκριτικής προσέγγισης, που εδράζεται σε ένα ήδη γνωστό κείμενο και πυροδοτεί την ανεύρεση ομοιοτήτων και διαφορών.

- Παρουσιάστηκαν κάποια προβλήματα;

Πρόβλημα δημιουργήθηκε κατά την προσέγγιση της κλίμακας αιτιότητας. Επρόκειτο για μία πτυχή της διδασκαλίας που δεν αγγίξαμε στη Σταχτοπούτα¹, διότι, αφενός, δεν προσφερόταν και, αφετέρου, είχαν τεθεί τόσα καινούρια ζητήματα, που δεν υπήρχε χώρος και γι' αυτό. Κατά συνέπεια, η Σταχτοπούτα² παρείχε την ευκαιρία να θίξουμε και αυτό το ζήτημα, με αφορμή το γοβάκι της πρωταγωνίστριας (στη Σταχτοπούτα¹ το χάνει, ενώ στη Σταχτοπούτα² της βγαίνει). Οι μαθητές/τριες δυσκολεύτηκαν να εντοπίσουν κάτι, όταν τους επέστησα την προσοχή, γι' αυτό προσπάθησα να τους διαφωτίσω μέσα από ένα παράδειγμα (έσπασα το βάζο/μου έπεσε το βάζο κι έσπασε). Δύο μαθητές εντόπισαν τη διαφορά ευθύνης. Ωστόσο, η δυσκολία συνεχίστηκε όσον αφορά το γοβάκι, ακόμα και όταν το εξήγησα ξεκάθαρα. Προφανώς, είναι πολύ μικρά τα παιδιά για προσεγγίσεις διαβάθμισης ευθυνών. Αντιθέτως, το πεδίο των συμμετεχόντων και των διαδικασιών ελκύει το ενδιαφέρον και την προσοχή τους, εξασφαλίζοντας τη συμμετοχή τους.

Σχετικά με το πεδίο της αξιολόγησης πραγματοποιήθηκε περιορισμένη προσέγγιση, εστιάζοντας στο πιο χαρακτηριστικό σημείο, που αφορά την προβολή της μητρίας και

των θυγατέρων της, στην πρώτη εκδοχή ως κακές και στη δεύτερη ως κούτες. Δεν επεκτάθηκε, περαιτέρω, η συζήτηση, διότι, πλέον, θα ήταν κουραστική.

5^ο δίωρο: Δημιουργία παραμυθιού από παιδιά σε ομάδες-2^η προσπάθεια

Συνοπτική περιγραφή της Πορείας Διδασκαλίας

Τα παιδιά ανέλαβαν την αποστολή να γίνουν συγγραφείς και εικονογράφοι της δικής τους Σταχτοπούτας, επιχειρώντας εκ νέου μία ακόμη προσπάθεια, σύμφωνα με αυτά που έκαναν ή δεν έκαναν την προηγούμενη φορά και σύμφωνα με αυτά που συζητήθηκαν κατά την αξιολόγηση της δουλειάς όλων των ομάδων, έχοντας, όμως, τώρα στο ενεργητικό τους τις κειμενικές διεπιδράσεις και των δύο εκδοχών της Σταχτοπούτας.

Απολογισμός

- Πέτυχα τους στόχους;

Οι στόχοι επετεύχθησαν σε μεγαλύτερο βαθμό, συγκριτικά με την πρώτη προσπάθεια. Θα μπορούσα να ισχυριστώ, μάλιστα, ότι η ανταπόκριση των παιδιών ήταν τέτοια, ώστε υπερέβησαν των προσδοκιών μου! Εξάλλου, τα αποτελέσματα μιλούν από μόνα τους (βλ. Παράρτημα). Εν ολίγοις, όλες οι ομάδες δούλεψαν με απόλυτη συνεργασία, με μοναδικό συντονισμό, αξιοποίησαν όλες τις προγενέστερες εμπειρίες και έφθασαν στο επιθυμητό αποτέλεσμα. Αν αναλογιστούμε, προπάντων, ότι δεν είχαν άλλες προγενέστερες εμπειρίες, στο παρελθόν, στον τομέα της παραγωγής κειμένων, τότε θα κατανοήσουμε τη μεγάλη προσπάθεια που κατέβαλαν και την αξία των καρπών που επέφεραν.

Μια ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα έκβαση που αξίζει να σημειωθεί, στο σημείο αυτό, ήταν η εναλλακτική απόδοση του τέλους σε μία ομάδα. Πρόκειται για μία από τις ομάδες που είχαν ήδη μία πετυχημένη προσπάθεια στο ιστορικό τους, οπότε στη δεύτερη προσπάθεια θέλησαν να κάνουν κάτι διαφορετικό, για να καταθέσουν την υπέρβασή τους.

Πολύ σημαντικό είναι ότι στο τέλος της όλης διαδικασίας ακούστηκε η πρόταση να το ξανακάνουμε, οπότε κλείσαμε το μάθημα της γλώσσας με αυτήν την υπόσχεση.

- Τι διαφορετικό έγινε;

Αυτό που έκανα και ενεργοποίησε τους μαθητές/τριές μου ήταν η απονομή βραβείων ομαδικότητας στα οκτώ παιδιά των δύο ομάδων που είχαν ολοκληρώσει την αποστολή της δημιουργίας του βιβλίου της Σταχτοπούτας. Τα υπόλοιπα παιδιά φάνηκαν να ζηλεύουν, καθώς ζητούσαν και αυτά κάτι ανάλογο. Από την πλευρά μου τους εξήγησα ότι βραβείο παίρνει αυτός που ολοκληρώνει μία ξεχωριστή δουλειά, όπως ήταν ένα βιβλίο-παραμύθι που είχαν αναλάβει να κάνουν. Οπότε, δράττοντας την ευκαιρία τους πρότεινα μια νέα προσπάθεια. Ομοθυμαδόν απάντησαν θετικά.

Το δεύτερο στοιχείο που εισήγαγα και είχε καταλυτική επίδραση ήταν να ορίσω αρχηγούς στην κάθε ομάδα. Στην ολομέλεια εξήγησα στις αρχηγούς να ρωτήσουν πρώτα την άποψη του καθενός, ώστε να δουν τις επιθυμίες τους, που μπορεί να μη συμπίπτουν. Σε περίπτωση που συμπίπτουν, σύστησα η κάθε αρχηγός να αναθέσει ρόλους, όπως κρίνει η ίδια. Αξιοσημείωτο είναι ότι τα αγόρια παρατήρησαν ότι όρισα αρχηγούς κορίτσια. Η αλήθεια είναι, όπως τους επεσήμανα, ότι τα κορίτσια επέδειξαν περισσότερη ωριμότητα, οπότε αν επιδείξουν και οι ίδιοι ανάλογη, θα έχουν την ευκαιρία για έναν τέτοιο ρόλο. Εντυπωσιακό ήταν ότι από τις 5 ομάδες (είχαμε απόντες, γι' αυτό λιγόστεψαν οι ομάδες μας κατά μία) οι 4 συνεννοήθηκαν μέσα από την έκφραση των επιθυμιών τους και μόνο μία ομάδα (της Νάντιας) κατέληξε σε ανάθεση ρόλων.

Ένα άλλο καινοτόμο στοιχείο για την ολοκλήρωση της διαδικασίας ήταν το γεγονός ότι παρέπεμπα τα παιδιά, που δυσκολεύονταν να γράψουν κείμενο, στα βιβλιαράκια της πρώτης προσπάθειας, τα οποία είχαν δημιουργήσει, κατά το δεύτερο δίωρο, οι δύο ομάδες και τα είχα κρεμασμένα στον πίνακα ανακοινώσεων. Υπήρξαν μερικά παιδιά που κατέφυγαν πολύ ευχαρίστως σε αυτήν τη λύση.

- Παρουσιάστηκαν κάποια προβλήματα;

Το μόνο πρόβλημα που παρουσιάστηκε ήταν ο διαφορετικός ρυθμός ολοκλήρωσης της εργασίας. Έτσι, ενώ στην αρχή ήταν όλοι αφοσιωμένοι και δούλευαν με συγκέντρωση και πρωτόγνωρη ησυχία, στην πορεία άρχισε να παρουσιάζει το κλίμα αυτό φθίνουσα πορεία. Φυσικά, ενθάρρυνα αυτούς που είχαν ολοκληρώσει να βοηθούν τους άλλους, αλλά λόγω της μικρής ηλικίας τους και της ανωριμότητάς τους δυσκολεύονται να μπου οι περισσότεροι, με αποτελεσματικό τρόπο, σε αυτήν

τη διαδικασία, εκτός και αν τους δώσω πολύ σαφείς οδηγίες. Αποτέλεσμα αυτού ήταν πολλά παιδιά, και αυτά που είχαν ολοκληρώσει και αυτά που δεν είχαν ολοκληρώσει, να απευθύνονται, συγχρόνως, σε εμένα και να δυσκολεύομαι να ανταποκριθώ σε όλους, ώστε να επιμεληθώ τα κείμενά τους που είχαν ήδη γράψει.

6^ο δώρο: Παρουσίαση παραμυθιού 2^{ης} προσπάθειας

Συνοπτική περιγραφή πορείας διδασκαλίας

Τα παιδιά ανά ομάδες παρουσίασαν το βιβλίο που δημιούργησαν.

Απολογισμός

- Πέτυχα τους στόχους;

Αυτή τη φορά οι στόχοι εκπληρώθηκαν σε πολύ υψηλό βαθμό, καθώς τα παιδιά όλων των ομάδων οδηγήθηκαν σε μία αποτελεσματική παρουσίαση, μέσα από την καλή συνεργασία που επέδειξαν. Φάνηκαν πολύ εξοικειωμένα με την όλη διαδικασία έχοντας μόνο στο ενεργητικό τους την προηγούμενη εμπειρία. Επειδή, όμως, έδειξαν να απολαμβάνουν την όλη διαδικασία που έγινε με βιωματικό τρόπο, με αλληλεπίδραση, επιχειρηματολογία και γενικά εμπλοκή σε συζητήσεις που αφορούσαν τη δημιουργία τους, τελικά, κατανόησαν βαθιά τις ανάγκες του ρόλου που αναλάμβαναν κι έτσι ανταποκρίθηκαν καλύτερα στη δεύτερη προσπάθεια, χωρίς να χρειάζεται να παρεμβαίνω, ιδιαίτερα. Ήταν πολύ ανακουφιστικό για μένα το γεγονός ότι σε κάποιες περιπτώσεις που θα χρειαζόταν να κάνω κάποιες παρεμβάσεις, πολύ εύστοχα και με ευγενικό τρόπο, τις έκαναν οι μαθητές αντί εμού, είτε από τα μέλη της ομάδας που παρουσίαζε είτε από το κοινό (π.χ. να διαβάσει με πιο δυνατή φωνή, να κρατάει πιο ψηλά το χαρτί για να φαίνεται, κατά την επίδειξη της ζωγραφιάς κ.λπ.).

- Τι διαφορετικό έκανα;

Στην παρούσα φάση, που τα παιδιά ήταν πλέον εξοικειωμένα με τη νέα προσέγγιση, δεν δίστασα να ζητήσω από μία ομάδα που αποδείχθηκε ότι υπολειπόταν σε ένα από τα τέσσερα συνολικά κείμενά τους να το αντικαταστήσουν. Δέχθηκαν πρόθυμα όλα τα μέλη να το αναλάβουν. Επειδή, όμως, ένας θα έπρεπε να δουλέψει, τους άφησα λίγη ώρα να συσκεφθούν και να αποφασίσουν. Τελικά, αποφασίστηκε να το αναλάβει το παιδί που είχε σφάλει, όπως είχε προταθεί και από το κοινό. Επίσης, προτάθηκε να χρωματιστεί μία ζωγραφιά που είχε μείνει άβαφη από έναν μαθητή.

Επιπλέον, οι συζητήσεις άγγιζαν πολλά νέα θέματα και είχαν ιδιαίτερο ενδιαφέρον. Εκτός, δηλαδή, από τις συνηθισμένες παρατηρήσεις (ελλείψεις λέξεων, ανακολουθία στο περιεχόμενο ή στις ζωγραφιές) που παρέπεμπαν σε διορθώσεις εκείνη τη στιγμή, διατυπώθηκαν και κάποιες κριτικές που ανέδειξαν τα ακόλουθα νέα στοιχεία:

- Εντοπισμός γλωσσικών μοτίβων για την αρχή και το τέλος.
- Αποδοχή νέων εναλλακτικών στοιχείων και εκβάσεων στην πλοκή της ιστορίας.
- Συστάσεις για καλύτερο βήσιμο στη ζωγραφιά ενός μαθητή, ώστε να μπορεί να ενταχθεί στο βιβλίο.
- Θέση ονομάτων δημιουργών του παραμυθιού.
- Αναγνώριση επιπλέον δουλειάς σε ομάδα που είχε κάνει επιπλέον μία σελίδα.
- Απαίτηση για ολοκληρωμένη δουλειά, στην περίπτωση ενός μαθητή, ο οποίος, μάλιστα, είχε γράψει πλούσιο κείμενο, αλλά δεν πρόλαβε να χρωματίσει τη ζωγραφιά του.
- Επισήμανση της χρησιμότητας των αναρτημένων παραμυθιών, καθώς κάποιοι φάνηκε ότι είχαν αξιοποιήσει αυτήν τη δυνατότητα. Μου έκανε εντύπωση ότι κατέφυγαν σε αυτήν τη λύση, εκτός από μερικά παιδιά που παρουσιάζουν δυσκολίες, και άτομο που παρουσιάζει κάποια ευχέρεια. Οπότε, στο σημείο αυτό, έγινε επισήμανση για επέκταση αυτού που μας δίνεται έτοιμο με νέες ιδέες.

Εντύπωση μου προκάλεσε ένα παιδί που έβγαλε ένα σημειωματάριο και σημείωνε καθώς οι υπόλοιποι πραγματοποιούσαν τις παρουσιάσεις τους. Πρόκειται για τον ίδιο μαθητή που είχα επισημάνει σε προηγούμενο σημείο, ο οποίος γενικά βαριέται, αλλά στις νέες συνθήκες φάνηκε να ενεργοποιείται. Η ιδέα για το σημειωματάριο πρέπει να επήλθε ως αποτέλεσμα δικής μου συνήθειας να κρατώ σημειώσεις σε ένα χαρτί, όταν τα παιδιά εμπλέκονται σε δραστηριότητες.

- Παρουσιάστηκαν κάποια προβλήματα;

Το μόνο πρόβλημα που θα εντόπιζα είναι η κούραση που επέρχεται, καθώς η διαδικασία γίνεται χρονοβόρα, λόγω της πολυπληθούς τάξης (24 παιδιά). Να σημειωθεί, μάλιστα, ότι την προηγούμενη μέρα έλειπαν 4 παιδιά κι έτσι οι ομάδες από 6 των τεσσάρων ατόμων μειώθηκαν στις 5. Παρόλα αυτά, από την τέταρτη ομάδα άρχισε να διαφαίνεται μία κούραση στην τάξη, κυρίως, όμως, στους μαθητές που τείνουν να αφαιρούνται και να χαλαρώνουν, γενικότερα. Οι υπόλοιποι καλά

κρατούσαν και μάλιστα επιζητούσαν να ακούνε καλά για να μπορούν να εκφέρουν άποψη.

Γενικός αναστοχασμός αναφορικά με τη διδασκαλία εξοικείωσης

Υπό μία συνοπτική ματιά, το εγχείρημα της διδασκαλίας εξοικείωσης είχε αίσια έκβαση, προδιαγράφοντας μία ενδιαφέρουσα κύρια διδασκαλία.

Η αξία της εν λόγω διδασκαλίας είναι αισθητή από το πρώτο δίωρο έως το τελευταίο, καθώς λάμβαναν χώρα συνεχείς επαναπροσδιορισμοί προς υπέρβαση κάποιων δυσκολιών για τη βελτίωση της πορείας μας. Πραγματικά, η πρόοδος ήταν ορατή και φάνηκε να ξεπερνιούνται κάποια εμπόδια. Εντούτοις, δεδομένου ότι υπάρχουν ακόμη μεγάλα περιθώρια βελτίωσης, καθότι το όλο εγχείρημα εσωκλείει πολλά καινοτόμα στοιχεία, τα οποία απαιτούν καλύτερη διαχείριση από μέρους τόσο των παιδιών όσο και της εκπαιδευτικού, είναι αναγκαίο να εντοπιστούν τα αδύναμα σημεία, για να προβλεφθούν οι κατάλληλες πρακτικές, για ένα καλύτερο αποτέλεσμα.

Τα σημεία που χρήζουν προσοχής, προς βελτίωση, είναι:

- Η παρατεταμένη συζήτηση, η οποία, αν και άπτεται ζητημάτων που εγείρουν το ενδιαφέρον, εντούτοις κουράζει τους μικρούς μαθητές.
- Οι επανειλημμένες αναγνώσεις, για να θυμηθούν τα παιδιά το κείμενο και να εντοπίσουν τα ζητούμενα γλωσσικά στοιχεία. Ίσως, η προβολή στον προτζέκτορα να διευκολύνει αυτήν την κατάσταση. Ωστόσο, το κείμενο είναι εκτενές και τα παιδιά της πρώτης τάξης αδυνατούν να το διατρέχουν.
- Η περιορισμένη εναλλαγή προφορικού και γραπτού λόγου από δίωρο σε δίωρο, ενώ χρειάζεται να ενταχθούν εναλλαγές, σχεδόν, σε κάθε δίωρο.
- Η απουσία της παιγνιώδους μάθησης στην όλη προσέγγιση (π.χ. δραματοποίηση, παιχνίδια ρόλων κ.λπ.). Πρόκειται για στοιχείο, που δεν εντάχθηκε, διότι η προσοχή εστιασθηκε στα καινοτόμα στοιχεία.
- Οι διαφορετικοί ρυθμοί ολοκλήρωσης των ομαδικών εργασιών, που δημιουργούν πολλαπλές ανάγκες και δυσχεραίνουν την ομαλή ολοκλήρωση της δραστηριότητας, ακόμα και όταν ξεκινά με πολύ καλές προοπτικές.

Ημερολόγιο Εκπαιδευτικού

Κύρια Διδασκαλία

Κοκκινοσκουφίτσα 1 και 2

και

Ο καλόκαρδος

λύκος

1^ο δίωρο: Κριτική προσέγγιση Κοκκινοσκουφίτσας1

Συνοπτική Περιγραφή της Πορείας Διδασκαλίας

Σε γενικές γραμμές η παρέμβαση του πρώτου δώρου παρουσίασε πολύ θετικές εξελίξεις, καθώς, αφενός, εξασφάλισε το ενδιαφέρον και τον ενθουσιασμό των παιδιών, αφετέρου, σημειώθηκε ποικιλία δραστηριοτήτων, γεγονός που εξυπηρέτησε την κάλυψη όλων των στόχων. Η εξοικείωση με τη νέα παιδαγωγική κουλτούρα που είχε συντελεστεί στην προηγούμενη φάση της έρευνας δράσης, φάνηκε να παρέχει τις προϋποθέσεις για την ομαλή εξέλιξη της κύριας διδασκαλίας και την κατάκτηση της στοχοθεσίας.

Ειδικότερα, η ανάγνωση του παραμυθιού με τη βοήθεια του ανακλαστικού προβολέα φάνηκε να διευκολύνει την παρακολούθηση των παιδιών, όπως είχε επισημανθεί και στη διδασκαλία εξοικείωσης. Η συζήτηση ανέδειξε ποικίλα θέματα (*απουσία πατέρα, εμπειρίες παιδιών, κοινωνικές προεκτάσεις, ρόλος μητέρας, καλή συμπεριφορά παιδιού, σχέση παιδιού-μητέρας, κίνητρα συζήτησης, η υπακοή, η αφέλεια και η υποκρισία, διαφορετικές εκδοχές του παραμυθιού, ο φόβος στη ζωή μας, το θέμα της διατροφής, προβλέψεις στην εξέλιξη της υπόθεσης, πεδίο αξιολόγησης, έμφυλα στερεότυπα, το θέμα της ευγνωμοσύνης και της πίστης στα παραμύθια του χθες και του σήμερα*) και κινητοποίησε περισσότερους μαθητές σε σύγκριση με άλλες συζητήσεις της σχολικής ρουτίνας, ενώ, αναμφίβολα, εξασφάλισε το ενδιαφέρον όλων. Τα φύλλα εργασίας πρόσφεραν μία ευχάριστη εναλλαγή προφορικού και γραπτού λόγου, ενώ, επιπλέον, κράτησαν οργανωμένη και “σφιχτοδεμένη” την κειμενική διερεύνηση. Τέλος, το παιχνίδι ρόλων ήταν το αποκορύφωμα της συμμετοχής και του συνολικού ενθουσιασμού.

Απολογισμός

- Πέτυχα τους στόχους;

Οι στόχοι κατακτήθηκαν σε μεγάλο βαθμό, εφόσον τα παιδιά συμμετείχαν ενεργά και ανταποκρίνονταν τόσο ως ενεργοί ακροατές, όσο και ως επικοινωνητικοί ομιλητές, ενώ συγχρόνως επιδόθηκαν και στις δραστηριότητες γραπτού λόγου, με ιδιαίτερη προθυμία και συνέπεια.

Αναλυτικότερα, η συζήτηση πάνω στο παραμύθι συνδέθηκε με τις εμπειρίες των παιδιών και επεκτάθηκε σε κοινωνικά ζητήματα, στοιχεία που συνιστούν πρωταρχικούς στόχους σε μία διδασκαλία κριτικά προσανατολισμένη. Στο σύνολό τους μαθητές και μαθήτριες παρουσίασαν εξαιρετικό ενδιαφέρον για θέματα που αφορούν τη ζωή τους, προβάλλοντας, έτσι, την ανάγκη για μία κριτική πλαισίωση της γλωσσικής διδασκαλίας, η οποία γεφυρώνει τα ενδιαφέροντά τους και τους προβληματισμούς τους με τη σχολική διαδικασία.

Σε αυτό το πλαίσιο εντάσσεται και η χρήση της λειτουργικής γραμματικής, που αποτελεί έναν ακόμη βασικό στόχο της διδασκαλίας μας. Η λειτουργική γραμματική φάνηκε να κεντρίζει το ενδιαφέρον των παιδιών, καθώς τοποθετήθηκε ομαλά, εντός των ορίων της εμβάθυνσης των κειμενικών διεπιδράσεων, σε αντίθεση με την περιγραφική γραμματική, η οποία προσεγγίζεται, συνήθως, αποπλαισιωμένα. Ωστόσο, λόγω της μικρής ηλικίας, παρατηρείται ότι τα παιδιά αδυνατούν, πολλές φορές, να ερμηνεύσουν κάποια στοιχεία που παρατηρούν, όπως, για παράδειγμα, στο πεδίο της κλίμακας αιτιότητας, με βάση την άσκηση 3 του ΦΕ2, ότι οι δυνατοί ήρωες επενεργούν και σε πρόσωπα.

Αναφορικά με τους υπόλοιπους στόχους, φάνηκε, μέσα από τη συμμετοχή τους, η ικανοποιητική τους επίτευξη.

- Τι διαφορετικό έγινε;

Με βάση την εμπειρία της διδασκαλίας εξοικείωσης, προβλέφθηκαν νέες δράσεις, προκειμένου να αποφευχθούν οι δυσκολίες που είχαν εντοπιστεί τότε.

Συγκεκριμένα, για την αποφυγή της παρατεταμένης συζήτησης και, σε συνάρτηση με αυτό το ζήτημα, για την αποφυγή της μονόπλευρης καλλιέργειας των γλωσσικών δεξιοτήτων, εντάχθηκαν φύλλα εργασίας, τα οποία συμπληρώνονταν κατά τη διάρκεια της συζήτησης, λειτουργώντας ως φύλλα σημειώσεων και καταγραφών των στοιχείων που εντοπίζονταν, προκειμένου να παρουσιάζονται οι πληροφορίες με έναν συγκεντρωμένο και οργανωμένο τρόπο, διευκολύνοντας την εξαγωγή συμπερασμάτων. Με αυτήν την πρακτική, παρακάμφθηκε η χρήση του πίνακα, στον οποίο είχε παρατηρηθεί, κατά την προηγούμενη φάση, συγκέντρωση σωρείας πληροφοριών, που ενδεχομένως προκαλούσε σύγχυση. Με την εναλλαγή προφορικού και γραπτού λόγου η διδασκαλία κατέστη πιο ευχάριστη. Επιπροσθέτως, οι

πρωτότυπες ασκήσεις ενταγμένες σε ένα ευφάνταστο φύλλο εργασίας, με ωραίες εικόνες και πλούσια χρώματα, φάνηκαν να διεγείρουν το ενδιαφέρον των μαθητών/τριών, προκαλώντας συναισθήματα έκπληξης και χαράς.

Ένα άλλο διαφορετικό σημείο προσέγγισης της κύριας διδασκαλίας ήταν η εστίαση σε συγκεκριμένη σκηνή, ώστε να αποφύγουμε τις επανειλημμένες αναγνώσεις και να εξοικειωθούμε με τη λειτουργική γραμματική με έναν πιο ξεκούραστο και αποτελεσματικό τρόπο. Η εστίαση στη σκηνή της συνάντησης στο δάσος έδειξε να εξυπηρετεί τους στόχους μας, ενώ, παράλληλα, φάνηκε να “δένει” κατάλληλα με την προηγούμενη (δυνατοί και αδύναμοι ήρωες) και με την επόμενη δραστηριότητα (παιχνίδι ρόλων).

Μία ακόμη καινούρια πρακτική, που σημειώθηκε στο εν λόγω δίωρο, αφορά την διάκριση των πράξεων των ηρώων σε εσωτερικές και εξωτερικές, ώστε τα παιδιά να οδηγηθούν σε χρήσιμα συμπεράσματα, μέσα από τη συμπλήρωση του σχετικού πίνακα. Η διάκριση αυτή έγινε εύκολα αντιληπτή και η συμπλήρωση του πίνακα κινητοποίησε αρκετά παιδιά, που φάνηκαν να ευχαριστιούνται τη διαδικασία.

Επιπλέον, μία νέα εξέλιξη ήταν η διερεύνηση της κλίμακας αιτιότητας με έναν πιο απλοποιημένο τρόπο. Ειδικότερα, μέσα από την τελευταία δραστηριότητα του ΦΕ2, η οποία εστίαζε στο ποιος κάνει τι σε ποιον, τέθηκε στο προσκήνιο ο δράστης και ο αποδέκτης, απλοποιώντας, έτσι, την προσέγγιση στο πεδίο αυτό, σε σχέση με την προηγούμενη φάση, όπου είχε παρατηρηθεί μία δυσχέρεια κατανόησης σε πιο βαθιά ζητήματα (μετριάσμος ή απαλοιφή του δράστη).

Τέλος, εισήχθη και δραστηριότητα παιγνιώδους χαρακτήρα, το παιχνίδι ρόλων, προκειμένου να γίνει μία κριτική αναπλαισίωση του σχετικού θέματος, στοιχείο που έλειπε από την πιλοτική φάση του προγράμματός μας. Με την εν λόγω δραστηριότητα, έγινε εφικτό να κινητοποιηθεί ακόμα πιο έντονα το ενδιαφέρον όλων των παιδιών, να καλλιεργηθούν δεξιότητες και στρατηγικές προφορικού λόγου, συνεργατικής και επικοινωνιακής μάθησης και γενικότερα να εμπλουτιστεί η διδασκαλία με επιπλέον δράσεις, βιωματικές και ψυχαγωγικές.

Στις πιο πολλές περιπτώσεις, τα παιδιά αναπαρήγαγαν τον διάλογο του παραμυθιού. Ωστόσο, σημειώθηκαν και προσπάθειες πιο πρωτότυπες (3-4 ζευγαράκια). Αυτό, όμως, που μου έκανε εντύπωση ήταν η πολύ καλή προετοιμασία ορισμένων

ζευγαριών, στοιχείο που βγήκε στο αποτέλεσμα. Προσωπικά περίμενα μία περιορισμένη προετοιμασία, που θα αφορούσε το μοίρασμα των ρόλων, καθώς συνήθως, σε ανάλογες περιπτώσεις σηκωνόμαστε αυθόρμητα και αυτοσχεδιάζουμε. Όμως, τελικά, φάνηκε ότι τα παιδιά αξιοποίησαν τον λίγο χρόνο που τους δόθηκε και προέβησαν στην οργάνωση της δράσης τους.

Να σημειωθεί ότι στο παιχνίδι ρόλων, επειδή περίσσευε ένα αγοράκι, λόγω απουσίας συμμαθητή του, έκανα εγώ το ζευγαράκι του. Καθώς παρουσίασα πρωτοτυπία στον ρόλο που υποδύθηκα, οι μαθητές/τριές μου εκδήλωσαν τέτοιο ενθουσιασμό και τόσο μεγάλη χαρά, που ήθελαν, στη συνέχεια να ξαναπαιξουν το παιχνίδι ρόλων, για να κάνουν κάτι πιο πρωτότυπο, αξιοποιώντας τις δικές μου ιδέες. Δεν τους χάλασα το χατίρι, αν και η ώρα είχε περάσει, για να μην ανακόψω τον ενθουσιασμό τους και τη δημιουργική τους πορεία.

- Παρουσιάστηκαν κάποια προβλήματα;

Παρόλο που η πρώτη παρέμβαση της κύριας διδασκαλίας σημείωσε επιτυχία, όσον αφορά τη συμμετοχή και την ανταπόκριση των παιδιών, σε συνάρτηση με την επίτευξη των στόχων, ωστόσο παρουσιάστηκε πρόβλημα στη διαχείριση του χρόνου. Έτσι, το πρώτο δίωρο επεκτάθηκε χρονικά, καταλαμβάνοντας και το επόμενο δίωρο. Συγκεκριμένα, σε τρεις διδακτικές ώρες ολοκληρώθηκε η κριτική προσέγγιση του παραμυθιού, συμπεριλαμβανομένων όλων των συζητήσεων και των ΦΕ, ενώ η τέταρτη διδακτική ώρα καλύφθηκε με το παιχνίδι ρόλων. Με την πίεση του χρόνου, οι δύο τελευταίες ασκήσεις του ΦΕ έγιναν με συνοπτικές διαδικασίες, χωρίς ωστόσο να προκύψει κάποια πίεση εις βάρος των παιδιών. Αυτό που διαπιστώνω είναι ότι οι δραστηριότητες, στο σύνολό τους, ήταν, βέβαια, αρκετές, αλλά ποικίλες και ευχάριστες, δημιουργώντας, έτσι, μία εξισορρόπηση κατά τη διαδοχή τους.

Αυτό που σκέφτομαι είναι ότι η διδακτική διαδικασία, πολλές φορές, καθίσταται χρονοβόρα, διότι τα μικρά παιδάκια, λόγω ηλικίας, καθυστερούν στο γράψιμο, αν και, αναντίρρητα δούλευαν με προθυμία και σχετικά με καλό ρυθμό. Το ίδιο προκύπτει, μερικές φορές και κατά τη διεκπεραίωση μίας συζήτησης. Χρειάζονται περισσότερο χρόνο και αρκετή ενθάρρυνση, για να ξεδιπλώσουν τις σκέψεις τους και τον εσωτερικό τους κόσμο. Ίσως, τελικά, μία λύση για την καλύτερη διαχείριση του χρόνου θα ήταν η εναλλαγή του πίνακα και των ΦΕ, ώστε οι μαθητές/τριες να

προβαίνουν σε πιο λίγες καταγραφές και η δασκάλα να κάνει τις υπόλοιπες στον πίνακα, για την εξαγωγή των αναγκαίων συμπερασμάτων.

Κυρίως, όμως, θεωρώ ότι χρειάζεται να αναπτύξω περισσότερη ευελιξία και προσαρμοστικότητα στις εξελίξεις που προκύπτουν και να παρεκκλίνω από το σενάριο, όταν καθίσταται ανάγκη. Σαφώς, βέβαια, είναι δύσκολο να ανακόψεις την πορεία των παιδιών, όταν διαγράφεται με ξεχωριστό ενθουσιασμό, ωστόσο, είναι απαραίτητο να βρεθεί μία λύση, για να αποφευχθεί η τόσο μεγάλη χρονική επέκταση του δίωρου.

Επίσης, παρουσιάστηκε δυσκολία στην ερμηνεία των δεδομένων κάθε πίνακα των δραστηριοτήτων του ΦΕ2 και στην εξαγωγή των συμπερασμάτων, κάτι που δικαιολογείται, εφόσον τα παιδιά είναι πολύ μικρά, οπότε, ίσως, είναι υψηλή μία τέτοιου είδους προσδοκία, ενώ, επίσης, οφείλουμε να λάβουμε υπόψη ότι δεν είναι συνηθισμένα σε ανάλογους προβληματισμούς.

2^ο δώρο: Κριτική προσέγγιση Κοκκινোসκουφίτσας2

Συνοπτική περιγραφή της Πορείας Διδασκαλίας

Το δεύτερο δώρο κράτησε αμείωτο το ενδιαφέρον των παιδιών, παρόλο που είχε προηγηθεί η ανάγνωση, ήδη, μίας εκδοχής της Κοκκινোসκουφίτσας και θα περίμενε κανείς ότι, ίσως, προκαλούνταν αντιδράσεις, λόγω του ίδιου θέματος. Αντιθέτως, τα παιδιά ενθουσιάστηκαν υπέρμετρα. Αυτό οφείλεται στην ευρηματική εισαγωγή του παραμυθιού, καθώς συνδέθηκε με σχετική συζήτηση στην τάξη, κατά το πρώτο δώρο, όπου μερικοί/ές μαθητές/τριες είχαν επισημάνει τις διαφορετικές Κοκκινোসκουφίτσες που γνώριζαν. Οπότε δράττοντας την ευκαιρία τους παρουσίασα την καινούρια Κοκκινোসκουφίτσα που είναι της δικής τους εποχής, σε αντιδιαστολή με την προηγούμενη, που ήταν της δικής μου εποχής. Η χαρά τους ήταν μεγάλη, καθώς έτυχε το συγκεκριμένο βιβλίο να το έχουν ήδη στη βιβλιοθήκη τους σχεδόν τα μισά παιδιά. Ούτε και αυτό το στοιχείο στάθηκε εμπόδιο στον ενθουσιασμό τους: θα περίμενε, δηλαδή, κανείς να παρουσιάσουν ραθυμία απέναντι σε κάτι που το είχαν διαβάσει ήδη. Τουναντίον, το παραμύθι που αποδείχθηκε οικείο στάθηκε παράγοντας θετικός όσον αφορά την αντίδρασή τους. Άλλωστε μου έχουν επισημάνει ότι στο σπίτι δεν τα συζητούν τα παραμύθια, γι' αυτό τους αρέσει πιο πολύ να τα διαβάζουμε μαζί στην τάξη.

Στην πορεία, η ανάγνωση του παραμυθιού πραγματοποιήθηκε παράλληλα με τις συγκρίσεις που ανέκυπταν κι έτσι αναδείχθηκε η σύγκριση του χθες με το σήμερα. Ήρθαν στο φως πολλές διαφορετικές θεάσεις της κοινωνικής πραγματικότητας, γεγονός που τράβηξε έντονα το ενδιαφέρον τους (*γενέθλια αντί γιορτή, μη έκφραση συναισθημάτων, έμφαση στη διατροφή, διαφορετική στάση μητέρας και κόρης-προσωπικές εμπειρίες, νέοι ήρωες και νέες δράσεις, διαφορετική κατασκευή εικόνας λύκου: πιο καλός, διαφορετικά σπίτια, διαφορετικό λεξιλόγιο, διαφορετική κατασκευή εικόνας κυνηγού και γιαγιάς, απαλοιφή αναφορών στον Θεό, διαφορετικό κλείσιμο: περιορισμός ευγνωμοσύνης, έλλειψη αναστοχασμού, γιορτή στο δάσος*). Στη συνέχεια, οι δραστηριότητες οργανώθηκαν με βάση το ΦΕ3.

Απολογισμός

- Πέτυχα τους στόχους;

Οι στόχοι επετεύχθησαν σε ικανοποιητικό επίπεδο. Κατά κύριο λόγο, η συζήτηση που δομήθηκε με βάση τη διακειμενική σύγκριση είχε εξαιρετική πορεία. Η εστίαση στη σκηνή της διάσωσης και στα δύο παραμύθια βρήκε ανταπόκριση, καθώς φάνηκε τα παιδιά να έχουν κατανοήσει τον μηχανισμό εντοπισμού των ρημάτων και της διάκρισής τους σε εσωτερικές και εξωτερικές πράξεις. Η ομαδική εργασία, όμως, φάνηκε να δυσκολεύει τα παιδιά, όχι τόσο σε επίπεδο συνεργασίας, όσο σε επίπεδο κατανόησης και έμπνευσης.

- Τι διαφορετικό έγινε;

Η σύγκριση της σύγχρονης εποχής με την παλαιότερη μέσα από ένα παραμύθι υπήρξε μία πρωτότυπη διαδικασία, που τράβηξε ιδιαίτερα το ενδιαφέρον τους. Η συζήτηση αναβαθμίστηκε, καθώς τα παιδιά πραγματοποιούσαν, προς μεγάλη μου εντύπωση, αυθόρμητα εύστοχες παρεμβάσεις και η συζήτηση διεξαγόταν σε άλλο επίπεδο, με πιο ουσιαστικό περιεχόμενο. Παρατηρώ, τελικά, ότι όλη αυτή η διαδικασία της σύγκρισης των παραμυθιών είναι άκρως εποικοδομητική και πυροδοτεί το ενδιαφέρον και τη σκέψη των μικρών μου μαθητών. Κάτι ανάλογο είχα παρατηρήσει και στη διδασκαλία εξοικείωσης. Τώρα, ωστόσο, το φαινόμενο επεκτάθηκε σε περισσότερους μαθητές μου.

Επιπλέον, η σύγκριση των πράξεων των ηρώων της αντίστοιχης σκηνής στις δύο εκδοχές αποτέλεσε μία καινοφανή προσέγγιση, η οποία ανέδειξε την ποιοτική υπεροχή της παλαιότερης εκδοχής.

Επίσης, η τελευταία άσκηση που αναφερόταν στις σκέψεις των ηρώων μετά τη διάσωση προωθούσε έναν ασυνήθιστο τρόπο συλλογισμού.

- Παρουσιάστηκαν κάποια προβλήματα;

Ένα βασικό πρόβλημα που παρουσιάστηκε ήταν ότι ξαφνικά τη συγκεκριμένη μέρα ο υπολογιστής σταμάτησε να λειτουργεί, χωρίς λόγο ή προηγούμενη ένδειξη. Λίγο στενοχωρήθηκα, αλλά γρήγορα προσαρμόστηκα στις νέες συνθήκες. Ευτυχώς, που ο ρόλος του η/υ στις διδασκαλίες μου ήταν διευκολυντικός και όχι καθοριστικός. Επομένως, το παραμύθι το διάβαζα μπροστά στον πίνακα κάνοντας επίδειξη εικόνων

και πλησιάζοντας λίγο ανά φάσεις. Δεν περιφερόμουν, όμως, από ομάδα σε ομάδα, καθώς είχα παρατηρήσει στη φάση της διδασκαλίας εξοικείωσης, ότι προκύπτουν παράπονα από μερικά παιδάκια που θέλουν να ξαναδούν τις εικόνες καλύτερα. Ασφαλώς, όμως, έκανα αυτήν την επισήμανση, ότι, δηλαδή, για να μη χρονοτριβούμε, θα δείχνω την κατάλληλη στιγμή κάθε εικόνα και ο καθένας έχει την ευθύνη να τη βλέπει. Πράγματι, αυτή η τακτική είχε αποτέλεσμα.

Επιπλέον, το πρόβλημα του χρόνου παρουσιάστηκε πάλι, όχι όμως σε τόσο μεγάλο βαθμό. Έτσι, χρειάστηκε να πάρουμε την τρίτη ώρα, για να ολοκληρώσουμε την ομαδική εργασία. Απλώς, έμεινε η δραστηριότητα της ζωγραφικής, η οποία είχε ενταχθεί στο ΦΕ3 μόνο για λόγους κάλυψης κενού χρόνου, σε περίπτωση αναμονής κάποιας ομάδας, ενώ δεν εξυπηρετούσε κάποιον ιδιαίτερο στόχο.

Επίσης, η εξαγωγή συμπερασμάτων με βάση τον συμπληρωμένο πίνακα της δεύτερης δραστηριότητας του ΦΕ3 φάνηκε να δυσκολεύει τα παιδιά, στοιχείο που έχει παρατηρηθεί σε αντίστοιχη περίπτωση κατά το προηγούμενο δίωρο. Προφανώς είναι υψηλός ο βαθμός δυσκολίας αυτής της άσκησης. Τα μικρά παιδάκια δυσκολεύονται να οδηγηθούν σε συμπεράσματα είτε γιατί πρόκειται για πολύπλοκο τρόπο σκέψης είτε γιατί δεν έχουν εξοικειωθεί με τέτοιου είδους διαδικασίες.

Επιπρόσθετα, και η τρίτη δραστηριότητα φάνηκε να δυσκολεύει τα παιδιά. Μάλιστα, καθώς περιφερόμουν από ομάδα σε ομάδα διαπίστωσα ότι δεν είχε κατανοηθεί από όλους, γι' αυτό και τα μέλη των ομάδων αδυνατούσαν να συνεννοηθούν. Δίνοντας περαιτέρω εξηγήσεις διασαφηνίστηκαν οι απορίες, ωστόσο, στη συνέχεια, τα παιδιά έδειξαν να στερούνται έμπνευσης. Γι' αυτόν τον λόγο, δόθηκε ένα παράδειγμα από έναν μαθητή, που από την αρχή απέδειξε ότι είχε συλλάβει το νόημα της άσκησης και ανταποκρινόταν με ευχέρεια προωθώντας τη δουλειά της ομάδας του. Πρόκειται για έναν μαθητή που βαριέται συνήθως στη σχολική ρουτίνα της τάξης, όπως είχα επισημάνει και στη διδασκαλία εξοικείωσης, ενώ με τη νέα προσέγγιση ξεδιπλώνει το ταλέντο του...

3^ο δώρο: Κριτική προσέγγιση καλόκαρδου λύκου

Συνοπτική περιγραφή πορείας διδασκαλίας

Το τρίτο δώρο ενείχε το στοιχείο της έκπληξης, καθώς τα παιδιά δεν περίμεναν ακόμη ένα παραμύθι. Παρόλο που επιφυλασσόμουν για τις αντιδράσεις τους, μήπως βαρεθούν με ένα τρίτο παραμύθι στη σειρά, ευτυχώς διαψεύστηκα. Μάλιστα, το συγκεκριμένο είχε έρθει στη συζήτηση του πρώτου δώρου και έτσι το παρουσίασα στην τάξη, ως συνέπεια εκείνης της αναφοράς. Μόλις τους το έδειξα, ο ενθουσιασμός τους ήταν απερίγραπτος! Όλοι κινητοποιήθηκαν και είχαν κάτι να πουν. Ξαφνικά η τάξη ζωντάνεψε τόσο πολύ...

Στη συνέχεια, όλη η ανάγνωση κύλησε με ενθουσιασμό και συμμετοχή, καθώς παράλληλα γίνονταν νύξεις για διάφορα ζητήματα (*Διαφορετικές οπτικές-διαφορετικοί χαρακτήρες, ο ρόλος του εξώφυλλου, οι σχέσεις και ο αγώνας γι' αυτές, τύποι οικογένειας, το διαζύγιο, πολυτεκνία, ήρωες από άλλα παραμύθια, η καλοσύνη σε συνάρτηση με την εγκράτεια των παθών, η διακειμενικότητα στον καλόκαρδο λύκο (τόσο στα λόγια όσο και στους ήρωες), η εικονογράφηση, η αγένεια και οι συνέπειές της, οι καταστροφικές συνέπειες της βίας, η αποφυγή της βίας, η ευεργεσία και η αξία της ευγνωμοσύνης, ο καλός και ο κακός εαυτός, η αρετή της υπομονής, συμβουλές και από τους δύο γονείς*).

Αυτή τη φορά παρουσίασα μία ευελιξία ως προς το θέμα του χρόνου και την πορεία του σεναρίου. Άφησα την τελευταία άσκηση του ΦΕ4 για την επόμενη μέρα, ενώ για τη δραματοποίηση, άφησα τα παιδιά να επιλέξουν το θέμα κι έτσι καταλήξαμε στη βόλτα του λύκου στο δάσος, παρά στη σκηνή του αποχαιρετισμού, που κάτι μου έλεγε ότι τελικά δεν προσφερόταν. Τα παιδιά συμμετείχαν με μεγάλη όρεξη και κέφι, αν και πολλές φορές χαμηλόφωνα και με αργό ρυθμό. Προφανώς, χρειάζονται περισσότερη εξάσκηση και θάρρος. Ωστόσο, απολαμβάνουν τη διαδικασία και, αναντίρρητα, ασκούνται στην παραγωγή και πρόσληψη προφορικού λόγου, μέσα από τους διαλόγους που ανταλλάσσουν σε αυτού του είδους τα θεατράκια. Συνεχώς, παρατηρώ ότι εξελίσσονται στην γλωσσική ετοιμότητα και εγρήγορση από τη μία φορά στην άλλη. Έτσι κι αλλιώς, πάντα τους αρέσει η δραστηριότητα αυτή και πάντα κερδίζουν κάτι. Η αλήθεια είναι ότι έχουν ανάγκη να παίζουν όμορφα και να μιλήσουν με στόχο. Είναι στοιχεία που λείπουν από τη ζωή τους.

Απολογισμός

- Πέτυχα τους στόχους;

Πιστεύω ότι η κατάκτηση των στόχων είναι δεδομένη, σε ένα πλαίσιο τόσο έντονης συμμετοχής και εμπλοκής όλων των παιδιών στις δράσεις της διδασκαλίας. Ωστόσο, θα επιφυλασσόμουν ως προς την κατανόηση των συμπερασμάτων των ασκήσεων 2 και 3 του ΦΕ4, εφόσον, όπως έχει διαπιστωθεί και σε ανάλογες προηγούμενες περιπτώσεις, τα παιδιά παρουσιάζουν δυσκολίες κι έτσι καταλήγω να εισάγω εγώ τα συμπεράσματα.

- Τι διαφορετικό έγινε;

Το διαφορετικό στοιχείο του εν λόγω δίωρου ήταν η έντονη διακειμενική επικοινωνία του συγκεκριμένου παραμυθιού με διάφορα κλασικά παραμύθια. Έτσι, αναδείχθηκε το γεγονός ότι κάποια από αυτά δεν τα ήξεραν τα παιδιά. Ευτυχώς, όμως, ένας μαθητής μου (αυτός που βαριέται), τα ήξερε και τα διηγήθηκε με ωραίο συνοπτικό τρόπο στα παιδιά, για να έχουν το σχετικό υπόβαθρο που απαιτείται, ώστε να κατανοήσουν καλύτερα τον καλόκαρδο λύκο.

Προσπάθησα αυτή τη φορά να παρουσιάσω μεγαλύτερη θεατρικότητα και παραστατικότητα, κατά την ανάγνωση του παραμυθιού, ώστε να μην έχει φθίνουσα πορεία ένα τρίτο δίωρο με παραμύθι. Πράγματι, κατάφερα να προσελκύσω ακόμη περισσότερο την προσοχή τους και τον ενθουσιασμό τους. Μάλιστα, κάποια στιγμή τους τραγούδησα το τραγουδάκι που λένε τα αδερφάκια του πρωταγωνιστή στη σκηνή του αποχωρισμού. Οι μαθητές/τριές μου αρέστηκαν τόσο πολύ που ήθελαν να τους το ξανατραγουδήσω. Μου έκανε εντύπωση πόσο ανάγκη έχουν τα παιδιά από τέτοιου είδους εμπειρίες... Η μεγάλη συμμετοχή, ακόμη και στη φάση της παρακολούθησης την ώρα που διάβαζα, φάνηκε όταν κάποιος παρατήρησε την παρουσία του Πέτρου σε προγενέστερες σελίδες (λεπτομέρεια εικονογράφης), καθώς παρακολουθούσε τον λύκο, προτού εμφανιστεί κανονικά στο παραμύθι. Όλα τα παιδιά σηκώθηκαν και με περικύκλωσαν αναζητώντας να εντοπίσουν αυτό που είχε παρατηρήσει ο συμμαθητής τους. Μου φάνηκε ότι ήταν, πραγματικά, προσηλωμένα μέσα στο βιβλίο που τους διάβαζα κι όχι ότι ήθελαν να κάνουν κάτι, για να περάσει η ώρα. Αυτό επιβεβαιώνεται και από την παρατήρηση του κριτικού φίλου. Ακόμη, αυτό που σκέφτηκα ήταν ότι δεν θα βίωνα με αυτόν τον τρόπο τη συγκεκριμένη διδασκαλία μου, εάν το παραμύθι το είχα στον υπολογιστή να προβάλλεται. Άρα,

κάθε εμπόδιο σε καλό... Θυμάμαι ακόμα ότι, επειδή ήμουν απέναντι στα παιδιά ακριβώς, μου έβγαине να χρωματίζω πιο πολύ τη φωνή μου, να είμαι πιο παραστατική κι έτσι να ελκύω περισσότερο την προσοχή τους, κάτι που σημείωσε και ο παρατηρητής μου. Αντιθέτως, με τη χρήση του υπολογιστή αναγκαζόμουν να κάθομαι σχεδόν πλάτη στα παιδιά τοποθετώντας το κάθισμα πλαγίως, για να έχω επαφή μαζί τους, εφόσον η διάταξη του επίπλου του η/υ δεν ευνοεί κάτι τέτοιο.

Περαιτέρω, μία νέα προσέγγιση, που παρουσιάστηκε μέσα από τη δεύτερη δραστηριότητα του ΦΕ4, ήταν η διάκριση των ηρώων σε κύκλους καλών και κακών σχέσεων με τον πρωταγωνιστή. Καθώς, όμως, ο χρόνος περνούσε και τα παιδιά αργούσαν να γράψουν τα ονόματα των ηρώων, παρά την πρόθυμη και άμεση ανταπόκρισή τους, πρότεινα να τα γράφουμε συντομογραφικά, πράγμα που τους άρεσε πολύ. Με αυτόν τον τρόπο προέκυψε μία στρατηγική γραπτού λόγου μέσα από τις ανάγκες της τάξης.

- Παρουσιάστηκαν κάποια προβλήματα;

Δεν παρουσιάστηκε κάποιο ιδιαίτερο πρόβλημα. Κύλησαν όλα ομαλά, σε σημείο που υπερέβησαν των προσδοκιών μου. Ασφαλώς, χρειάστηκε άλλη μία διδακτική ώρα, για να παίξουν όλα τα παιδιά το θεατράκι με τη βόλτα του Λουκά στο δάσος.

4^ο δίωρο: «Δημιουργία παραμυθιού από τις ομάδες των παιδιών: Η συνέχεια του καλόκαρδου λύκου»

Συνοπτική περιγραφή της πορείας διδασκαλίας

Στο συγκεκριμένο δίωρο ολοκληρώθηκε το ΦΕ4, μια και είχε μείνει μία εκκρεμότητα με την τελευταία άσκηση. Έπειτα περάσαμε στη δημιουργία των παραμυθιών σε ομαδικό επίπεδο.

Απολογισμός

- Πέτυχα τους στόχους μου;

Οι στόχοι για το συγκεκριμένο δίωρο έγιναν εφικτοί σε ικανοποιητικό επίπεδο. Όσον αφορά την κατανόηση των λεκτικών διαδικασιών της άσκησης 3, τα παιδιά δεν παρουσίασαν κάποια δυσκολία, μετά τις κατάλληλες οδηγίες.

Σχετικά με τη δημιουργία του παραμυθιού, που συνιστούσε την κύρια εργασία κάθε ομάδας, κατά το τρέχον δίωρο, εξελίχθηκε κατά το επιθυμητό αποτέλεσμα. Άλλωστε, τα παιδιά είχαν ήδη στο ρεπερτόριό τους σχετικές εμπειρίες.

- Τι διαφορετικό έγινε;

Η εισαγωγή των λεκτικών διαδικασιών ήταν κάτι πρωτόγνωρο για τα παιδιά, αλλά αποδείχθηκε μία βατή διαδικασία, με την οποία εξοικειώθηκαν σύντομα. Έτσι, η συμπλήρωση του πίνακα της τρίτης δραστηριότητας του ΦΕ4 κατέληξε να είναι μία εμπειρία ανώδυνη και ευχάριστη, όπως είχε παρατηρηθεί και με τους υπόλοιπους πίνακες. Μάλιστα, μία μαθήτρια επεσήμανε την ποικιλία των λεκτικών αντιδράσεων, ενώ μία άλλη την επανάληψη του ρήματος «είπε», καθώς ήταν διάλογος. Ένας μαθητής τόνισε ότι με αυτές τις ασκήσεις τα παιδιά εμπλουτίζουν το λεξιλόγιό τους. Μία μαθήτρια παρατήρησε την όμοια κατάληξη σε -όντας των λέξεων της τρίτης στήλης του πίνακα (στοιχεία αξιολόγησης). Δράττοντας την ευκαιρία ανέφερα πολύ συνοπτικά ότι πρόκειται για μετοχές που, επειδή δείχνουν τον τρόπο, ονομάζονται τροπικές.

Όλες οι παραπάνω παρεμβάσεις των μαθητών/τριών καταδεικνύουν τον κριτικό τρόπο σκέψης που προωθείται μέσα από τις δραστηριότητες της συγκεκριμένης

διδασκαλίας. Σπάνια, άλλοτε τα παιδιά κάνουν σχετικές τοποθετήσεις. Ασφαλώς, ουδέποτε στο μάθημα της γλώσσας που βασίζεται στο σχολικό εγχειρίδιο αναδεικνύονται ζητήματα που σχετίζονται είτε με τις εμπειρίες των παιδιών είτε με κοινωνικά ζητήματα. Επομένως, και κατά τη συζήτηση του παραμυθιού και κατά την κειμενική διερεύνηση προκύπτει διαφορετική στάση των παιδιών, εφόσον προσφέρεται το κατάλληλο έδαφος.

Μία ακόμη πρωτότυπη διαδικασία που εντάχθηκε σε μία ήδη οικεία, τη δημιουργία ενός παραμυθιού, ήταν να συγγράψουν τη συνέχεια του καλόκαρδου λύκου. Επρόκειτο για κάτι διαφορετικό που εξίταρε τη φαντασία τους. Εντυπωσιακή ήταν η λίστα που δημιουργήθηκε στον πίνακα από τις ιδέες όλης της τάξης σχετικά με τους ήρωες που θα μπορούσε να συναντήσει στη συνέχεια του περιπάτου του ο πρωταγωνιστής μας στο μονοπάτι του δάσους. Για να τους διευκολύνω, ώστε να “δένει” το βιβλιαράκι τους με το κανονικό παραμύθι, τους έδωσα την αρχή, γράφοντας μία χρονική πρόταση στον πίνακα: «Αφού έφαγε τον γίγαντα, ο Λουκάς...».

Επιπροσθέτως, εκτός από τα βραβεία των παραμυθιάδων που αποτελούσαν κίνητρο για τα παιδιά, επιπλέον κίνητρο παρουσιάστηκε η ανάρτησή τους στον πίνακα ανακοινώσεων έξω από την αίθουσα, για να τα δουν και να τα θαυμάσουν και άλλοι.

- Παρουσιάστηκαν κάποια προβλήματα;

Τείνω να συμπεράνω ότι σπάνια σε ομαδικές συνεργασίες να μην υπάρξουν προβλήματα. Ιδιαίτερα, δε, κάποιοι μαθητές που παρουσιάζουν αμέλεια ή επιπολαιότητα καταλήγουν να ταλαιπωρούν και τελικά να εκθέτουν την ομάδα τους. Χρειάζονται ιδιαίτερες κοινωνικές στρατηγικές, προκειμένου να ξεπεραστούν τέτοιου είδους εμπόδια. Κάποιες ομάδες τα ξεπέρασαν, κάποιες όχι, όπως φάνηκε στο αποτέλεσμα. Ο ρόλος του αρχηγού ήταν καθοριστικός. Αυτήν τη φορά ανέθεσα την αρχηγία σε διαφορετικά άτομα, μια και, αφενός, ήταν το πλήρωμα του χρόνου, αφετέρου, είχαν εκδηλωθεί σχετικές επιθυμίες. Μάλιστα, σε μία ομάδα ο καινούριος αρχηγός ζήτησε να δώσει την αρχηγία του στην προηγούμενη αρχηγό, διότι διαπίστωσε ότι αδυνατούσε να ανταποκριθεί. Πρόκειται για την ομάδα της Ευγενίας που τελικά έδωσε άριστο αποτέλεσμα, κατά την παρουσίαση στο επόμενο δίωρο. Και σε μία άλλη ομάδα διατυπώθηκε το αίτημα για αλλαγή αρχηγού, από τη Νάντια στην Αγγελική, βελτιώνοντας σίγουρα την κατάσταση, χωρίς ωστόσο να φθάσει η ομάδα

στο επιθυμητό αποτέλεσμα, μια και επρόκειτο για άτομο ώριμο μεν, αλλά χωρίς πείρα, αφού λόγω ασθενείας είχε χάσει την αντίστοιχη δραστηριότητα, κατά τη διδασκαλία εξοικείωσης. Δεν υπήρχε, ωστόσο, άλλη επιλογή για την ανάληψη της αρχηγίας. Ο ρόλος του αρχηγού λειτουργεί ως ρόλος-κλειδί στην ομάδα και πραγματικά είναι αξιοθαύμαστο το πώς ξεπερνιούνται κάποια προβλήματα λόγω ενός δυναμικού, επικοινωνιακού και ευέλικτου αρχηγού, ο οποίος έχει σχετικές εμπειρίες στις δράσεις που αναλαμβάνει η ομάδα.

5^ο δώρο: Παρουσίαση παραμυθιών του τέταρτου δώρου

Συνοπτική περιγραφή της Πορείας Διδασκαλίας

Οι μαθητές/τριες της τάξης παρουσίασαν ανά ομάδα τα πολυτροπικά τους κείμενα, προσλαμβάνοντας σχόλια και χρήσιμες επισημάνσεις. Γενικά, η ανατροφοδότηση του κοινού ξεκινούσε με θετικά σχόλια (ωραία ζωγραφιά, εντυπωσιακά χρώματα, όμορφα γράμματα, ίσιες σειρές που έγιναν με τη χρήση του χάρακα, ωραίες ιδέες, πλούσιο λεξιλόγιο κ.λπ.) και εστίαζε, στην πορεία, σε συγκεκριμένα προβλήματα (θέματα συνοχής, γλωσσικά μοτίβα, θέματα ορθογραφίας, νοηματικά κενά κ.λπ.) που χρειαζόνταν διόρθωση. Η διόρθωση γινόταν επιτόπου, (εγώ έπαιζα τον ρόλο του γραμματέα), ώστε μέσα από τις οδηγίες των παιδιών να τελειοποιείται κάθε φορά το αποτέλεσμα. Μερικές φορές, βέβαια, χρειάστηκε να γίνω καθοδηγητική-παραμβατική. Για τις διορθώσεις τον πρώτο λόγο είχαν οι ομάδες, ενώ το κοινό βοηθούσε, όταν παρίστατο ανάγκη. Σε κάθε περίπτωση, ήταν εμφανής η προσπάθεια για βελτίωση της εργασίας, εφόσον γινόταν κατανοητή κάποια αδυναμία της. Στο σημείο αυτό, αναδεικνύεται η σημασία του κριτικού αναστοχασμού κάθε εργασίας, πόσο μάλλον της παραγωγής πολυτροπικών κειμένων, προκειμένου να ανταλλάξουν τα μέλη της κειμενικής κοινότητας στρατηγικές γραπτού λόγου και όχι μόνο. Τα παιδιά, πάντως, από τη συμμετοχή τους, φαίνεται να αναγνωρίζουν τη σημασία αυτή.

Απολογισμός

- Πέτυχα τους στόχους;

Οι στόχοι που είχαν τεθεί εκπληρώθηκαν στο σύνολο της τάξης, μια και όλη η διαδικασία εξελίχθηκε σε επίπεδο ολομέλειας εμπλέκοντας, από τη μια, ανά ομάδα κάθε παιδί και, από την άλλη, κατά την κριτική αποτίμηση, κάθε μέλος από το κοινό. Παρουσιάστηκε, μάλιστα, αύξουσα πορεία συμμετοχής ακόμη και από έναν μαθητή μου, ο οποίος παρουσιάζει ειδικότερα μαθησιακά προβλήματα. Μόνο κατά την παρουσίαση της τελευταίας ομάδας είχε επέλθει κούραση, η οποία δικαιολογείται, καθώς οι ομάδες είναι έξι και ο χρόνος που απαιτήθηκε ήταν τρεις διδακτικές ώρες.

- Τι διαφορετικό έγινε;

Δεν έγινε κάτι το ιδιαίτερο στο συγκεκριμένο δίωρο, δεδομένου ότι επρόκειτο για διαδικασία ήδη γνωστή από τη διδασκαλία εξοικείωσης. Ίσως, αναδείχθηκε πιο έντονα η δυναμική της τάξης, μέσα από πολύ εύστοχες επισημάνσεις και συμβουλές των παιδιών πάνω στις εργασίες των συμμαθητών τους.

- Παρουσιάστηκαν κάποια προβλήματα;

Το πρόβλημα που παρουσιάστηκε ήταν η κούραση που προαναφέρθηκε. Ωστόσο, με τρόπο δυναμικό ένα μέλος της τελευταίας ομάδας διεκδίκησε την προσοχή της τάξης, τονίζοντας ότι όπως η τάξη πρόσεχε εκείνους, θα ήταν δίκαιο να προσέχουν τώρα και αυτούς. Επίσης, από την πλευρά μου, επεσήμανα στις ομάδες πως όποια προκαλούσε πρόβλημα, θα έμπαινε τελευταία την επόμενη φορά. Έτσι, τα παιδιά συνετίστηκαν κι έκαναν υπομονή μέχρι την ολοκλήρωση της παρουσίασης.

Γενικός αναστοχασμός αναφορικά με την κύρια διδασκαλία

Υπό μία σφαιρική ματιά, θα έκρινα ότι όλη η πορεία της κύριας διδασκαλίας είχε επιτυχή έκβαση, αφήνοντας, βέβαια, περιθώρια για βελτιώσεις. Η επιτυχία της διδακτικής μας πρότασης συνίσταται στα εξής σημεία:

- ✓ Εξασφάλιση του ενδιαφέροντος των παιδιών. Πρόκληση συναισθημάτων ενθουσιασμού και χαράς.
- ✓ Γεφύρωση του μαθήματος της γλώσσας με τα ενδιαφέροντά τους και θεματικές προεκτάσεις σε κοινωνικούς προβληματισμούς.
- ✓ Εποικοδομητικές συζητήσεις με νόημα για τα παιδιά, σε ένα κλίμα αυθεντικών αλληλεπιδράσεων.
- ✓ Επαφή με διαφορετικές θεάσεις της κοινωνικής πραγματικότητας, μέσα από τις διακειμενικές αντιπαραβολές και την επαφή με άλλες εμπειρίες.
- ✓ Αξιοποίηση των αναλυτικών εργαλείων της ΚΑΛ και σύνδεσή τους με τη λειτουργική γραμματική.
- ✓ Ένταξη ευφάνταστων φύλλων εργασίας για την κειμενική διερεύνηση με πρωτότυπες και ευχάριστες ασκήσεις που αντιστοιχούν, κατά κύριο λόγο, στα αναλυτικά εργαλεία της ΚΑΛ και στην προσέγγιση της λειτουργικής γραμματικής.
- ✓ Συνδυαστική ανάπτυξη γλωσσικών δραστηριοτήτων. Τα παιδιά είχαν την ευκαιρία να ακούσουν, να μιλήσουν, να διαβάσουν και να γράψουν, με δημιουργικό και κριτικό τρόπο.
- ✓ Καλλιέργεια συνεργασίας και ομαδικών δεξιοτήτων. Οι μαθητές/τριες ενεργοποιήθηκαν, καθ' όλη τη διάρκεια της κύριας διδασκαλίας, σε επίπεδο ολομέλειας, πραγματοποιώντας ατομικές παρεμβάσεις, επίσης, σε επίπεδο ομαδικό, αλλά, επιπλέον, και σε εταιρικό. Η ποικιλία αυτή συνιστά σημαντικό παράγοντα για την καλλιέργεια πολλαπλών ικανοτήτων, δεξιοτήτων και στρατηγικών.
- ✓ Διεκπεραίωση δραστηριοτήτων παιγνιώδους χαρακτήρα. Η δραστηριοκεντρική προσέγγιση καθιστά τη μάθηση πιο ευχάριστη και πιο αποτελεσματική, προσδίδοντας αυθεντικότητα στις κειμενικές διεπιδράσεις.
- ✓ Καλλιέργεια νέων στάσεων και συμπεριφορών. Αλλαγή της παιδαγωγικής κουλτούρας της τάξης: σε τέτοιες συνθήκες παρατηρείται ότι η σκέψη

προάγεται, οι σχέσεις βελτιώνονται, οι αλληλεπιδράσεις αποκτούν νόημα και έχουν ενδιαφέρον, ενώ γενικότερα η σχολική καθημερινότητα ομορφαίνει.

Τα περιθώρια για βελτιώσεις συγκεντρώνονται στα παρακάτω σημεία:

- ✓ Καλύτερη διαχείριση του χρόνου.
- ✓ Καλλιέργεια των ομαδικών δεξιοτήτων.
- ✓ Εξάσκηση στην εξαγωγή συμπερασμάτων, μέσα από απλοποιημένες περιπτώσεις, έτσι ώστε τα παιδιά σταδιακά να οδηγηθούν σε ένα πιο προχωρημένο επίπεδο.
- ✓ Περισσότερες ευκαιρίες για ανάγνωση.

Οι προβληματισμοί που συνοδεύουν το εν λόγω εγχείρημα συνίστανται στους εξής:

- ✓ Μήπως τα κείμενα των παραμυθιών, καθώς είναι εκτενή, απαιτούν περισσότερο χρόνο, προκειμένου να ενταχθούν στο γλωσσικό μάθημα; Με άλλα λόγια, είναι δυνατόν να εντάξουμε αυθεντικά κείμενα και να εμβαθύνουμε σε νοήματα, διευρύνοντας σε μεγάλο βαθμό τη συζήτηση και τις δραστηριότητές μας, χωρίς να αναπροσαρμόσουμε την ύλη και το ωρολόγιο πρόγραμμα;
- ✓ Πόσο αποτελεσματική μπορεί να είναι η προσέγγισή μας, εάν υιοθετηθεί εξ ολοκλήρου; Τουτέστιν, μήπως ενδείκνυται ως πρόταση που εναλλάσσεται με τη σχολική ρουτίνα, για να προσδώσει τον παλμό και το βάθος, που απουσιάζουν από τη συνηθισμένη διδασκαλία; Ενώ εάν υιοθετηθεί σε καθημερινή βάση, ενδέχεται να παρουσιάσει αδυναμίες;

7. Φύλλα Εργασίας Κύριας Διδασκαλίας

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 1

Όνομα:

1. Συμπληρώνω τη λίστα με τους ήρωες που εμφανίζονται στο παραμύθι της Κοκκίνοσκουφίτσας.

Να μην ξεχάσω ότι αυτή τη λίστα την έχω για ορθογραφία και αντιγραφή...

Οι ήρωες του παραμυθιού

2. Ξεχωρίζω τους ήρωες σε δυνατούς και αδύναμους.

ΔΥΝΑΤΟΙ ΗΡΩΕΣ	ΑΔΥΝΑΜΟΙ ΗΡΩΕΣ

Ενδεικτικό παράδειγμα συμπληρωμένου ΦΕ1 από μαθήτρια

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 1 Όνομα:

1. Συμπληρώνω τη λίστα με τους ήρωες που εμφανίζονται στο παραμύθι της Κοκκίνοσκουφίτσας.

Να μην ξεχάσω ότι αυτή τη λίστα την έχω για ορθογραφία και αντιγραφή...

Οι ήρωες του παραμυθιού

Κοκκίνοσκουφίτσα
μαμά
λίκος
κυνηγός
γιαγιά
μπαμπάς

2. Ξεχωρίζω τους ήρωες σε δυνατούς και αδύναμους.

ΔΥΝΑΤΟΙ ΗΡΩΕΣ	ΑΔΥΝΑΜΟΙ ΗΡΩΕΣ
κυνηγός	γιαγιά
λίκος	Κοκκίνοσκουφίτσα
μαμά	μπαμπάς

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 2

Όνομα:

1. Συμπληρώνω τον πίνακα με τα ρήματα που φανερώνουν τις πράξεις των ηρώων.

Κοκκινοσκουφίτσα		Λύκος	
Εσωτερικές πράξεις	Εξωτερικές πράξεις	Εσωτερικές πράξεις	Εξωτερικές πράξεις

Τι κάνουν οι ήρωες,
δηλαδή ποιες είναι οι
πράξεις τους;

-Οι πράξεις που
φαίνονται είναι
εξωτερικές.

-Οι πράξεις που γίνονται
μέσα τους και δεν
φαίνονται είναι
εσωτερικές.

2. Συμπληρώνω τον πίνακα με τις λέξεις που φανερώνουν πώς παρουσιάζονται οι πράξεις και τα πρόσωπα.

Τι κάνουν; / Ποιοι;	Πώς το κάνουν / Πώς παρουσιάζονται;
Ρώτησε	
Κοκκινোসκουφίτσα	
Γιαγιά	
Κοκκινোসκουφίτσα	
Λύκος	
Είπε	

3. Ποιος έκανε κάτι σε ποιον; Ενώνω αυτά που ταιριάζουν.

Η Κοκκινোসκουφίτσα	<ul style="list-style-type: none"> • έχασε • • μάζευε • • έπιασε • • σημάδεψε • • έπλεξε • 	λουλούδια
Ο λύκος		σκουφάκι
Η γιαγιά		τον λύκο
Ο κυνηγός		την Κοκκινোসκουφίτσα
		τη γιαγιά

Ενδεικτικό παράδειγμα συμπληρωμένου ΦΕ2 από μαθητή

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 2 Όνομα:

1. Συμπληρώνω τον πίνακα με τα ρήματα που φανερώνουν τις πράξεις των ηρώων.

Κοκκινσκοουφίτσα		Λύκος	
Εσωτερικές πράξεις	Εξωτερικές πράξεις	Εσωτερικές πράξεις	Εξωτερικές πράξεις
Θαύμαζε	πήγαινε	σκεφτόταν	γλείφεται
Γέχαθε	πηγαίνω		είδε
	απάντησε		ρώτησε
	αποκρίθηκε		είπε, είπε
	μαζεύει		είχε βρει
	να κόβει		να φτάσει
	να πάει		έφυγε

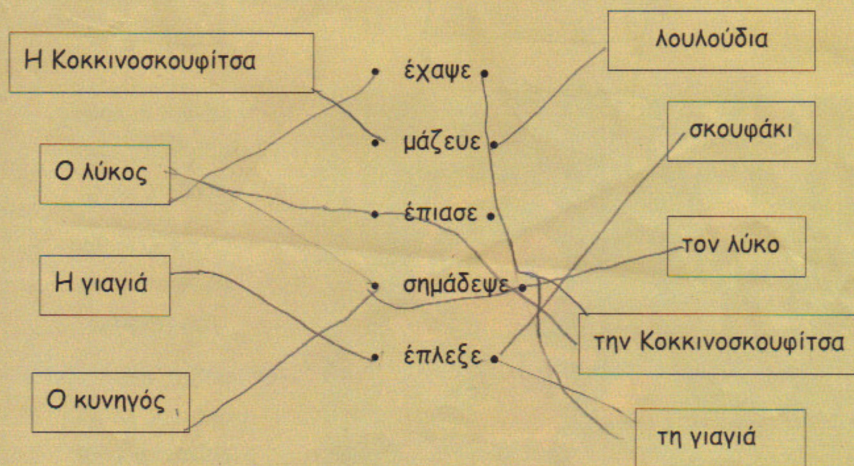
Τι κάνουν οι ήρωες, δηλαδή ποιες είναι οι πράξεις τους;

- Οι πράξεις που φαίνονται είναι εξωτερικές.
- Οι πράξεις που γίνονται μέσα τους και δεν φαίνονται είναι εσωτερικές.

2. Συμπληρώνω τον πίνακα με τις λέξεις που φανερώνουν πώς παρουσιάζονται οι πράξεις και τα πρόσωπα.

Τι κάνουν; / Ποιοι;	Πώς το κάνουν / Πώς παρουσιάζονται;
Ρώτησε	δηθεν φιλικά
Κοκκινোসκουφίτσα	μικρούδα
Γιαγιά	για γιαγιά
Κοκκινোসκουφίτσα	πολύ καλό καρτσακι
Λύκος	πονηρός
Είπε	πονηρά

3. Ποιος έκανε κάτι σε ποιον; Ενώνω αυτά που ταιριάζουν.

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 3

Όνομα:

1. Ποιοι είναι οι νέοι ήρωες που εμφανίζονται στο δεύτερο παραμύθι της Κοκκινোসκουφίτσας; (Θα τους έχω ορθογραφία και αντιγραφή.)

.....

.....

Ζωγραφίζω τους καινούριους ήρωες που γνώρισα στο δεύτερο παραμύθι της Κοκκινোসκουφίτσας.

2. Γράφω τις πράξεις των ηρώων μετά τη διάσωση και συγκρίνω τα δύο παραμύθια.

Κοκκινোসκουφίτσα1		Κοκκινোসκουφίτσα2	
Εσωτερικές	Εξωτερικές	Εσωτερικές	Εξωτερικές
(σκεφτόταν)	(έτρωγαν)		(ευχαρίστησαν)
(θα τον θυμάμαι)	(είχε φέρει)		(έκαναν γιορτή)
(θα χρωστώ ευγνωμοσύνη)	(ευχαριστούσε τον Θεό)		
	(ευχαριστούσε τον κυνηγό)		
	(διηγείται)		

3. Συζητάμε στην ομάδα προσπαθώντας να μπούμε στη θέση του κάθε ήρωα. Γράφουμε μία πρόταση για το τι σκέφτεται ο καθένας στο τέλος του παραμυθιού κι έπειτα κάνουμε παρουσίαση στην τάξη.

Κοκκινোসκουφίτσα: _____

Γιαγιά: _____

Κυνηγός: _____

Λύκος: _____

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 3

Όνομα:

1. Ποιοι είναι οι νέοι ήρωες που εμφανίζονται στο δεύτερο παραμύθι της Κοκκίνοσκουφίτσας; (Θα τους έχω ορθογραφία και αντιγραφή.)

Οι Άνθρωποι και τα ζώα του δάσους.

Ζωγραφίζω τους καινούριους ήρωες που γνώρισα στο δεύτερο παραμύθι της Κοκκίνοσκουφίτσας.

2. Γράφω τις πράξεις των ηρώων μετά τη διάσωση και συγκρίνω τα δύο παραμύθια.

Κοκκινσκοουφίτσα1		Κοκκινσκοουφίτσα2	
Εσωτερικές	Εξωτερικές	Εσωτερικές	Εξωτερικές
Ευχαριστού σε	έτρωγαν		Ευχαριστήσαν
Ευχαριστού σε	Ευχαριστούσε		έκαναν
σκέφτοταν	ευχαριστούσε		
θα θυμώθαι	ευχέσασεν		
	να σιγήταν		

δεν θα παράκοσω

3. Συζητάμε στην ομάδα προσπαθώντας να βρούμε στη θέση του κάθε ήρωα. Γράφουμε μία πρόταση για το τι σκέφτεται ο καθένας στο τέλος του παραμυθιού κι έπειτα κάνουμε παρουσίαση στην τάξη.

Κοκκινσκοουφίτσα: Αχ! Πως γλίτωσα!

Γιατί: Ευχαριστώ με θείε μορφες πειρασες!

Κυνηγός: Πω πω πως έσωσαν την Κοκκινσκοουφίτσα και την γαλγιά

Λύκος: Λεν θα σας εναγλήσω άλλο μια!

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 4

Όνομα:

1. Συμπληρώνω τη λίστα με τους ήρωες που εμφανίζονται στο παραμύθι καλόκαρδου λύκου.

Να μην ξεχάσω ότι τη λίστα της λυκο-οικογένειας την έχω ορθογραφία και αντιγραφή...

Η λυκο-οικογένεια

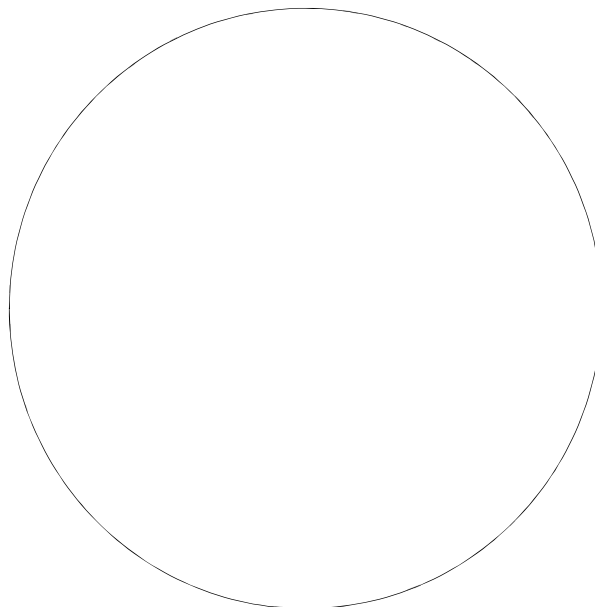
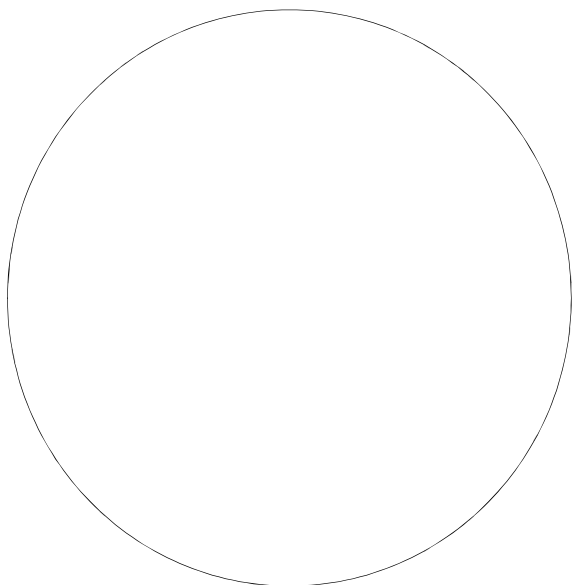
Οι υπόλοιποι ήρωες

2. Γράφω τα ονόματα των ηρώων στον κατάλληλο κύκλο:

Καλές σχέσεις με Λουκά

Κακές σχέσεις με Λουκά

3. Συμπληρώνω τον πίνακα:

Ήρωας	Πράξη - Τι έκανε;	Σχόλιο - Πώς το έκανε;
Λουκάς		
Πατέρας		
Μητέρα		
Γιαγιά		
Παππούς		
Αδέρφια		

Ενδεικτικό παράδειγμα συμπληρωμένου ΦΕ4 από μαθητή

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 4

Όνομα:

1. Συμπληρώνω τη λίστα με τους ήρωες που εμφανίζονται στο παραμύθι καλόκαρδου λύκου.

Να μην ξεχάσω ότι τη λίστα της λυκο-οικογένειας την έχω ορθογραφία και αντιγραφή...

Η λυκο-οικογένεια

Λυκάς
Μαμά
Μπαμπάς
γιο γιό
παππούς
αδέρφια

Οι υπόλοιποι ήρωες

Πίτρος
Κατσικά και Κατσικάκια
Χοντρονάντια
Κοκκινοσκουπίτσι
Κοτταρίβιθαίτης
γίγαντας

2. Γράφω τα ονόματα των ηρώων στον κατάλληλο κύκλο:

Καλές σχέσεις με Λουκά

Κακές σχέσεις με Λουκά

Χούρ. οικ.
Κοκκ. Κοντ.
Κάτσ.

Χύδ. Πέτ.

3. Συμπληρώνω τον πίνακα:

Ήρωας	Πράξη - Τι έκανε;	Σχόλιο - Πώς το έκανε;
Λουκάς	είπε	—
Πατέρας	είπε	αναστενάζοντας
Μητέρα	μουρμούρισε	δακρύζοντας
Γιαγιά	είπε απάντησε	σφιγχοντας
Παππούς	μουρμούρισε	—
Αδέρφια	επάνηκα τραγουδών	—

8. Ομαδική εργασία από τη Διδασκαλία Εξουκείωσης (ενδεικτικό παράδειγμα)

9. Ομαδική εργασία από την Κύρια Διδασκαλία (ενδεικτικό παράδειγμα)

